БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 5 (11909)

1969 оной январиин 7, вторник

Сэн 2 мүнгэн

ХҮДӨӨДЭ ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

...дөөдэ ажахые саашадань ...н түргэнөөр хүгжөөхэ, кол... совхозуудай үйлэдбэрилдэг ...укции өөрынь үнэ сэнгые ...руулха, тэндэ ажалай бүтэ... ...шэлүүлхэ талаар КПСС-эй ...й октябриин Пленум ехэ ...ной зорилгонуудые хараал... ...айна. Эдэ зорилгонуудые ам... ...тайгаар бэелүүлхын тула ...з, совхозуудта үйлэдбэреэ ...ар эмхидхэхэ, ажалай тү... ...нарижуулан гуримшуулха, ...э экономическа хүдэлмэри ...айжаруулха эрилтэ табит...

...гарһан 1968 ондо манай рес... ...кын олонхи колхоз, совхо... хүдөө ажахын ургамалнуу... ...ойһэ ногооной ургаса нилээд ...үүлжэ, мал ажалай ашаг ...эхэдхэжэ шадаһан байгаа. ...эй ашаар республикымнай ... ажахын гол продуктнуудые ...яха, hooho, үнлэгэ, ороохо ... хартаабха, овощ) гүрэндэ ...даха түсэбөө үлүүлэн дүүр...

...лэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн ...нуудта экономическа хү... ...ри нилээд һайжарһан, энэ ...тэ колхоз, совхозуудай хү... ...рилэгшэд, мэргэжэлтэд ан... ...болоһон байха юм. Жэ... ...Кабанскын совхоздо эко... ...еска шэнжэлэлгын бюро ...улагдажа, совхозой үйлэдбэ... ...хүби (бригада, гүүртэ) бү... продукци абаха тодорхой ... тэрээндэ ошохо гаргашынь ... жэлэй эхиндэ хүргэгдөөд, ...лтэнь һара бүри шалгагда... ...олонхой. Хэрбээ ямар нэгэн ...а түсэбэй ёһоор продукци ...үй байгаал, үлүү гаргаша ... байбалнь, тэрэниие ушар... ...агүйн тула саг соонь хэм... абтадаг. Һарын дүүрэхэ... совхозой экономическа совет ...ени, фермэ, гүүртэ, бригада... ...эй хүдэлмэриин дүн, мүнгэн ...ин гаргаша тооложо, хү... ...аринэдтэй суглаа зүблөө үн... ...дэг, түрүүшүүлые урмашуул... ...тээгдэгшэдтэ зохихо хэмжээ ... заншалтай. Мүн тэдэнэр ...бэридөө шэнэ түрүү арга ...эл, наукын туйлалтануудые ...руулхэ гэжэ оролдоно. Тии... ...тус совхозой коллектив жэл... ...элдэ амжалтатай гаража, ...берэ ургадхана, бүхы гарга... харюулаад, сэбэр олзотой... ...жалаа дүүргэнэ.

...н Бэшүүрэй аймагай Дзер... ...инн нэрэмжэтэ совхозой, ...ын болон Суулгын совхозуу... хүтэлбэрилэгшэд мүнгэ, зөө... нарин нягтаар хандажэ, ...ы доторойнгоо арга боломжо... ...ые хүсэд һайнаар хэрэглэжэ, ...оршотойгоор ажаллана.

...з республика доторнай ...хы дээрээ экономическа хү... ...ри һула байһан зандаа. ...и колхоз, совхозуудай хү... ...рилэгшэд, мэргэжэлтэд хам... гүрэнэй мүнгэ зөөрие нари... тооложо, зүбөөр хубаарилан ...алжа биранагүй. Ядахые ... гүүртэ, отара, бригада бү... гаргашалха мүнгэ зөөриие ... тодорхой һайнаар түсэб... ...эгүй, тэрэнэй дүүргэлтэнь ... бүри хинан шалгагданагүй. ... ушар шалтагаанһаа болложо, ...ликын колхоз, совхозуудта ...бэриин гаргаша хэмһээ үлүү ... Энэ гаргашын хойноһоо ...ад, механизаторнууд, үйлэд... ...н участок бүхэниие даг... ...анхарнагүй, тэрээндэ харюу... ...гүйтөөр хандана.

...агтал үйлэдбэриин гаргашын ...оһоо шанга хиналтын али ... талаһаа табигдаагүй байһан ...һээ, мүн ажахынуудта тоо ...дхалэй дутагдалтай байһан ...һаа элдэб эсын үлүү гарга... ...удые гүүртэ, отаранууудта ...жерхихо ябадал олон гарадаг. ...ээнь,Ториин совхоздо 1968 ... октябрь һарада үнеэн бүри... ...үүдхэдэ 55 килограмм силос ...лэглээ, бүхыдөө үнеэн бүри... 10 тэжээлэй единицэ хүртөө ... тоосоһон байшоо. Тиин энэ ... үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ ...доо 2,8 литр һүн һаагдаһан ... юм. Иимэрхүү баримтанууд ...тын совхоздо, бусад ажахы... ...дта үзэгдэнэ.

...дын аймагай XX партсъез..., Баргажанай аймагай Лени...нэй нэрэмжэтэ колхозуудта жэл соо ороһон олзо доходынь бүхы гаргашаа бүглэжэ шадаагүй. Тиимэһээ тэдэнэр 1969 оной олзоһоо урда жэлэйнгээ гаргаша хааха баатай болоно бшуу. Колхозуудтахи захиргаанай элдэб түшаалтан олон болложо, жэлһээ жэлдэ тэдэндэ мүнгэ зөөри ехэ гаргашалагдана. Республикадамнай үнгэрэгшэ жэлдэ тиимэ түшаалтан 700 хүнөөр олошоржо, тэдэндэ 700 мянган түхэриг урда жэлэйхиһээ дээгүүр түлэгдөө.

Республикын олонхи колхозуудта хүдэлмэриин наһанай хүнүүдые хамтын ажалда хабаадуулха хэрэг хангалтагүй байһан зандаа. Хэрбээ Сэлэнгын аймагта хүдэлмэриин наһанай хүн бүхэнэй жэл соо 262 үдэр колхозой ажалда хабаадажа байхада, Бэшүүрэй аймагта тэрэнь 176 үдэр, Хяагтада—202 үдэр хүртэнэ. Илангаяа үбэлэй һарануудта хүнүүд олоороо хамтын ажалда хабааданагүй.

Үйлэдбэриин гаргашын хойноһоо шанга хиналта табигдаагүй, гүүртэ, отара, бригаданууудые ажахын тоосоондо оруулаагүй байһан дээрэһээ республикымнай совхозууд жэлһээ жэлдэ гарза ехэтэйгээр гарана. Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозууднай 5,5 миллион түхэриг гарзатай байгаа гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ тэрэнь 1 миллион түхэригөөр дээшэлһэн байшоо. Гарза ехэтэйгээр гараһан ажахынуудай тоодо Хориин, Хэжэнгын, Баргажанай, Загарайн аймагуудай совхозууд ороно. Жэшээнь, Онохойн совхоз 1968 ониие 504 мянган түхэриг гарзатайгаар дүүргэбэ.

Эдэ ажахынуудта абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэн үлүү ехэ байһаар. Баргажанай аймагай совхозуудта хониной мяханһаа бэшэ продукциинь бүхыдөө гарзатай байһан. Хяагтын аймагай ажахынуудта 1 центнер һүниинь аяар 23 түхэриг 92 мүнгэтэ болошоо. Эндэ һү абалгын бүхы гаргашын хахадынь тэжээлдэ ошоно. Теэд тэрэниие һара бүри шэнжэлжэ, зохихо хэмжээ абаха гэжэ ханиье оролдоногүй.

Хүдөөдэ экономическа хүдэлмэри һайжаруулха тушаа КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шанга эрилтэ табяад байхада, хуушанайхяараа ажаллажа болохогүй. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө энэ талаар эрид хубилалта хэгдэхэ зэргэтэй.

Нэн түрүүн колхоз, совхозуудай, аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд экономическа хүдэлмэриие өөһэдынгөө гарта абажа, тэрэниие һайжаруулха тушаа яаралтай хэмжээ абаха уялгатай. Эдэ үдэрнүүдтэ ажахын һалбари, участок бүхэндэ үйлэдбэриин түсэб хүргэхэдөө, хэды шэнээн мүнгэ зөөри гаргашалагдахаб гэжэ нарин нягтаар тоолоод, тэрэнээ малшад, механизаторнуудта ойлгуулжа үгэхэ ушартай. Хэды продукци абаад, хэды мүнгэ зөөри гаргашалхаяа хүн бүхэн һайса мэдээд ябаха болоно.

Зүгөөр хэды һайн түсэб зохёогоод, тэрэнээ бэелүүлхэ хүнүүдтэнь саг соонь хүргэжэ шадабашье, хойноһоонь һара бүри һайса шалгаагүй һаа, шанга хиналта табяагүй һаа, һайн үрэ гарахагүй байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ ажахы бүхэндэ экономическа совет гү, али экономико шэнжэлхэ бюро бии болгохо тон шухала. Энэ соведые, бюроое совхозой директор, колхозой түрүүлэгшэ өөһэдөө хүтэлбэрилхэ зэргэтэй.

Хүдөөдэ экономическа хүдэлмэри һайжаруулгада колхоз, совхозуудай экономистнууд, бусад мэргэжэлтэд ехэ үүргэтэй. Тэдэнэр үйлэдбэриин түсэб, гаргашын лимит зохёохо, тоо бүридхэл гуримшуулха, һарын, кварталай, жэлэй дүнгүүдые шэнжэлхэ талаар горитой оролдохо ушартай.

Мүн колхоз, совхозуудай дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдые, бригадирнууд болон фермые даагшадые экономическа шэнжэлгэ хэжэ һургаха шухала. Тиимэһээ хаа хаанагүй экономическа һуралсал эмхидхэхэ саг ерээ.

Алдарта ойн хүндэлэлдэ

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Хүдөө ажахын техникэ болзорһоонь урид хабарай хүдэлмэридэ бэлдэхэ талаар Кабанскын аймагай Шергинскэ совхозой механизаторнуудай үүсхэл тухай

Хүдөө ажахын бүхы техникэ болзорһоонь урид, һайн шанартайгаар хабарай хүдэлмэринүүдтэ бэлдэхэ талаар Кабанскын аймагай Шергинскэ совхозой механизаторнуудай абаһан социалис уялгые КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет һайшаан дэмжэбэ.

Шергинскэ совхозой механизаторнуудай уялгые хаа хаанагүй үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, хүдөө ажахынгаа техникэ болзорһоонь урид хабарай хүдэлмэридэ бэлдэхэ талаар социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэхыень КПСС-эй райкомуудые, аймгүйсэдкомуудые, үйлэдбэриин управленинүүдые, аймагуудай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлнүүдые, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

Республикын механизаторнуудай социалис мүрысөө үргэнөөр харуулжа байха гэжэ «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдэй редакцинууд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи радио болон телевидениин комитет уялгалагдаба.

Кабанскын аймагай Шергинскэ совхозой механизаторнууд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй

СОЦИАЛИС УЯЛГА

Шергинскэ совхозой ажалшад В. И. Ленинэй түрэлөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула бүхы совет арад шэнгеэр социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые худалдахэ, үйлэдбэрилхэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын, өөрынь үнэ сэн доошолуулхын тула хаба шадалаараа оролдоно. Мүнөө түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ ороод байхадаа, бидэнэр нёдондо хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые согсолон гаргаабди.

Совхозоймнай ажалшад бүхы һалбаринуудаа саашадань хүгжөөжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргээ. Механизаторнуднай түсэбэй ёһоор 112 мянган центнер таряа хуряаха байһан аад, энээнээ 145,8 мянган центнертэ хүргөө. Жэлэй эхиндэ 29 мянган центнер хартаабха ургуулхаар хараалаа һаа, 42 мянган центнер хуряагдаа. Түсэбэй ёһоор гүрэндэ 15700 центнер мяха тушааха аад, энээнээ 300 центнерээр үлүүлээбди. Эндэ механизаторнууд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хубита ехэ. Тэдэнэрэй оролдоһоной ашаар трактор, машинанууд һайнаар хүдэлгэгдэжэ гараһан байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин амжалта техникэ саг соонь һайнаар заһабарилһанһаа, трактор, машинануудаа зүбөөр ашаглаһанһаа дулдыдана гэжэ дүршэл гэршэлэнхэй. Иимэл дээрэһээнь бидэ машинно-тракторна паркаа хабарай хүдэлмэринүүдтэ бэлдэлгэдэ тон ехэ анхарал хандуулнабди. Бидэ мүнөөнһөө эхилжэ хайшан гэжэ техникээ һайнаар хэрэглэхэ, трактор бүхэнэй бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулха тухайгаа бодомжолжо байнхайбди. Урдаа табигдаһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхын тула бидэнэр иимэ уялгануудые абанабди:

Трактор болон тарилгада ябаха, газар элдүүрилхэ машинануудаа мартын 15, таряа, силос хуряаха комбайнуудаа — июлиин 1, хартаабха хуряаха техникээ — августын 1 болотор заһабарилжа дүүргэхэ. Энэ жэлдэ трактор, комбайн болон бусад машинануудаа бураздаа дээрэнь оньһон аргаар түлишэ болон тоһоор хангадаг болохо. Техникэ заһабарилга болон харууһалгын гаргашануудые 5 процентээр, тоһо түлишын гаргашануудые 3 процентээр доошолуулха. Владимирска областиин механизаторнуудай түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ, техникээ түхэреэн жэлэй графигаар заһабарилгые нэбтэрүүлжэ эхилхэ. Энээнэй ашаар ойрын хоёр жэл соо тракторнуудаа түхэреэн жэл соонь, хүдөө ажахын машинануудые ажалһаа сүлөөрхэ хэмээрнь заһабарилдаг болохо.

Механизаторнуудай мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула олон зоной хабаадалгатай түсхай һуралсалай курса эмхидхэнхэйбди.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи хабарай хүдэлмэриин эхилтэр бүхы техникээ саг болзор соонь, һайн шанартайгаар заһабарилхые республикынгаа бүхы механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ ханданабди.

Механизаторнуудай даалгабаряар социалис уялгада гар табигшад:

Г. ПНЁВ, П. ВТОРУШИН, З. ЛЕБЕДЕВ, Л. МОКСОНОВ, И. КАЛАШНИКОВ — механизаторнууд, Э. ГЕРГУШИН — главна инженер, Т. ДУБКОВА — главна агроном, В. БУСОВИКОВ — МТМ-е даагша, С. ТУМУРЕЕВ — парткомой секретарь, В. КАРПОВ — совхозой директор.

ЛВРЗ-гэй цехүүдтэ В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн үдэр ерэхэ бүри ургадана. Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй гальваническа цехэй полировщигууд халаанайнгаа нормо ходо үлүүлэн дүүргэжэ, мүрысөөндэ шалгаржа ябана. **Зураг дээрэ:** (зүүн гарһаа): түрүү хүдэлмэришэд М. Раndина, В. Ефимова, Т. Самойленко гэгшэд.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР К. Е. МАСЛОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна ба советскэ органуудта олон удаан жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь нүхэр Маслов Константин Ефимовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө А. БОЛОТОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной январиин 6.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ СЛОВАКИДА ЕРЭБЭ

БРАТИСЛАВА. (ТАСС-ай корр. ба «Правдын» тусхай корр.). КПЧ-гэй ЦК-гай уряалаар Чехословакида айлшалжа байһан КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев түрүүтэй КПСС-эй делегаци Словакиин Социалис Республикын ниислэл Братиславада январиин 3-да ерээ.

СССР-һээ ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко мүн энэ үдэр Братислава ерэһэн байна.

Советскэ делегациин Словакида аяншалхадань, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн ба секретарь В. Биляк суг ябалсана.

Братиславска аэродромһоо КПСС-эй делегаци Братиславскаградта ошожо, Словацка Национальна Соведэй Түрүүлэгшэ О. Клокочтой, Словацка Национальна Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор П. Малина, Р. Сабо ба М. Жаковичтой уулзаа. Братиславска град соо болоһон уулзалга дээрэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн ба секретарь В. Биляк, КПС-эй ЦК-гай секретарьнууд, Словацка Национальна Соведэй, Словацка Социалис Республикын правительствын гэшүүд байлсаа.

Делегаци үдын хойно Словакиин Компартиин Баруун Словацка обкомдо хүрөө. Хани ёһоор үнгэрһэн хөөрэлдөөндэ КПС-эй Баруун Словацка обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Абрагам, обкомой президиумэй ба секретариадай гэшүүд хабаадалсаа. Областиин партийна хүтэлбэрилэгшэд ба КПСС-эй делегациин гэшүүд партийна хүдэлмэрингөө дүй дүршэл тухай хөөрэлдэһэн байна. Ажахын ба культурна байгуулалта тухай, Словакидахи энэ тон томо областной партийна организациин шиидхэжэ байһан асуудалнууд ба зорилгонууд тухай словак нүхэд айлшадтаа хөөрэжэ үгөө. КПЧ-гэй ЦК-гай ноябриин ба декабриин пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ партийна организацинууд гол анхаралаа хандуулна гээд тэдэнэр онсолон тэмдэглээ. Совет-чехословак холбоо барисаа саашадань бэхижүүлхые али али талын хүсэжэ байһаниинь элирхэйлэн мэдүүлэгдээ.

Удаань делегациин гэшүүд хоёр бүлэг боложо таһараад, Братиславын предприятинуудта хүрөө. Үдэшэнь делегаци чехословак-совет хани барисаанай холбооной Словацка ЦК-да айлшаар ошоо.

ПЛАНЕТЭНҮҮД ХООРОНДЫН „ВЕНЕРА-5" ГЭЖЭ АВТОМАТ СТАНЦИ НИИДЭБЭ

Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ программын ёһоор, планетэнүүд хоорондын «Венера-5» гэжэ автомат станци 1969 оной январиин 5-да Москвагай сагаар 9 час 28 минутада Советскэ Союзһаа табигдаба.

Үүрэй солбониие шэнжэлхэ талаар «Венера-4» гэжэ автомат станциин эхилһэн хүдэлмэри үргэлжэлүүлгэ станциие табилгын гол зорилгонь болоно. «Венера-5» станци дээрэ научна ба хэмжэлгын аппаратура бүри олоор тодхогдонхой. Энэ хадаа бүри нариинаар хэмжэлгэнүүдые хэхэ, планетын атмосферэ тухай научна мэдээнүүдые нэмэжэ абаха арга олгоно.

Планетэнүүд хоорондын «Венера-5» гэжэ автомат станци дээрэ Владимир Ильич Ленинэй дүрсын тобогороор һиилэгдэһэн ба СССР-эй гүрэнэй гербын түхэл маягай һиилэгдэһэн Советскэ Союзай бишыхан туг бии.

«Венера-5» гэжэ автомат станциин шэгнүүр ябуулагша-ракетын һүүлшын шатагүйгөөр 1130 килограмм болоно.

«Венера-5» станци газарые тойрон дабшаха зэбһарай зам дээрэһээ Үүрэй солбон тээшэ ниидэхэ замда гаргагдаһан байна. Москвагай сагаар 10 час 47 минутада станци Африка дээгүүр ниидэжэ ябаа. Һүүлшын шатын двигатель 228 секунда соо хүдэлхэдөө, замбуулинай 2-дохи скоростьһоо бүри түргэншэгөөр станциие ниидхүүлээ.

«Венера-5» гэжэ автомат станци урид хараалагдаһанда дүтэрхы замда гаргагдаа. Үүрэй солбон тээшэ станциин ниидэлгэ 4 һара үлүүтэй саг соо үргэлжэлхэ. Станци 1969 оной майн тэн багаар Үүрэй солбондо хүрэжэ ошохо. 250 миллион километр тухай утатай замые ниидээд, станци планетын атмосферэдэ дорьбоогүй зөөлэнөөр орохо юм. Тиигээд нюруу тээшэнь станциин хүрэжэ ошохо бүхы үе соо тэрэнэй атмосферэ шэнжэлэгдэхэ байна.

«Венера-5» автомат станциин ниидэжэ ябаха үедэ саг үргэлжын радио-холбоон байгуулагдаха. 922,763 мегагерцын частота дээрэ научна мэдээнүүд абтадаг байха. Үүрэй солбон тээшэ ниидэлгые нариинаар хангахын тулада станциин дабшаха зам хубилгагдадаг байхаар хараалагданхай.

1969 оной январиин 5-да Москвагай сагаар 13 часта станци газарай нюрууһаа 25 мянган километр холо ошоод, зүүн долготагай 116 градус 50 минута, хойто широтагай 26 градус 30 минута координадтайгаар ниидэнэ.

Планетэнүүд хоорондын «Венера-5» гэжэ автомат станци дээрэ тодхогдоһон аппаратура гэмгүй һайнаар хүдэлнэ. Станцитай тогтууритай радио-холбоон байгуулагданхай.

Абтаһан мэдээнүүд тоололго-согсололгын центртэ шэнжэлэгдэжэ байнхай.

ШУУРГАН СООГУУР

...азаа аали намдуу. Урда ха... ... оройдо улаан шаргал наран ...ихай, оройшье хүдэлнэгүй хо... ...гэй. Наран үглөөнэй манан ...гуур бүрүүлтэн харагдана. Га... ... жабартай. Энэ үедэ Мүнхэ ...ажиев морёо эмээллэжэ, хони... ...бэлшээридэ гаргахаар бэлдэ... Тэрэнэй нүхэр Михаил Сорто...в хорёогой үүдэ нээжэ, хони... ...нэгэ нэгээр тоолон, бэлшээридэ ...гана. Хорёоһоо түрүүлэн гара... ... хонид аяар холо ошонхой ...ид хайшааашье гарангүй, нэгэ ...төөр тала руу ошоно. Ойро той... ... хонидой эдихэ юумэн үгы.

— Мүнхэ, сайлая. Саг үшөө ...тэ байна. Хонид холо ошохогүй. ...заа аали намдуу ха юм,—гэжэ ...алагша хонишон Михаил Сор... ...боев хэлэнэ.

...Хонишод гэртээ орожо, халуу...н сайгаа һоросогоожо, ажал... ...хайгаа хөөрэлдэбэд.

— Тэжээл бага. Хонидоо ма... ...хал болоообди. Талада хонидой ...дихэ юумэн яһала бии,—гэжэ ...Мүнхэ Санжиев хэлэнэ.

— Һалхилаагүй һаань, хонид хэдышье бэлшэхэ. Үсэгэлдэр хонидной бэлшээриһээ яһала садхалан ерээ,—гэнэ нүгөөдэнь.

— Шадаал халаа хонидоо үни болотор бэлшээгээрэй,—гэжэ ахалагша хонишон нүхэртөө захина.

Энэ үедэ хонидынь хадын үбэрөөр бэлшэнэ. Хонишодой байраһаа гэндэ хүрэтэр 5-6 километр болохо.

Мүнхэ Санжиев байд-байд гээд ла, хойшоо Бархан уула тээшэ харана. Үндэр уулын оройдо сагаан үүлэн сугларшанхай, шэбхэ оройнь харагданагүй. «Һалхилхагүй аабза. Уулын оройдо үүлэнэй үгы һаань мэдэхэ һэм»—гэжэ хонишон шэбшэнэ. Хонид холуур таража бэлшэнэ. Мүнхын дахин Бархан уула тээшэ эрьежэ харахадань, тэрэнэй оройдо саһан тооһон хөөрэжэ байба.

«Шуургалхань! Хонидоо байрадань абаашажа үрдихэ гээшэ гүб?!!» гэжэ Мүнхэ Санжиев шэбшэһээр, таража бэлшэһэн хонидоо захадажа эхилбэ.

Уданшьгүй шуургалжа эхилбэ. Һалхин таляан талаар саһа тооһо бурьюулжа мэдэбэ. Хонид һалхинай урдаһаа таран гүйлдэхээ һанана. Амилхада хүндэ гэшэнь. Хонишон халуудашанхай. Таляан дайдаар шуурган эшхэрнэ. Тойроод юумэн харагдахаяа болижо эхилбэ. Гансал ойро байһан хада арайл харагдана. «Хайшаан гэлтэйб? Байрадаа хүрэхэгүй хаб. Хонидни таража арилшаха. Байза, энэ багаар жалга бии байха ёһотой»—гэжэ хонишон шэбшээд, шуурган соогуур хонидоо дахин захадана. Шуурган бүри шангадана. Хайшааньше хара: саһан тооһон. Тэнгэри газар хоёр ниилэшэһэн мэтэ. Мүнхэ хонидоо эрьюулнэ. Тэдэнь шуурган соогуур ябажа үгэнэгүй. Харааагаалшье үзэнэ, туһа болоногүй. Сэнтэшэһэн хүбсаһанһаань угаа баяна. «Хонидоо хаяад ябашаха гү? Үгы даа. Тиигэжэ болохогүй» —гэжэ шэбшэхэдээ, тэрэ өөрыгөө харана. «Үгы, нэгэшье хони үхүүлхэгүйб. Үхүүлэнхаар, өөрөө үхүүжэм»—гэжэ хонишон шэбшэнэ.

...Энэ үедэ ахалагша хонишон коммунист Михаил Сортобоев морёо хүллэжэ, шаргадань үбһэ ашаад, нүхэртөө туһалхаар шуурган соогуур гүйлгэбэ. «Хаана гээшэб? Амиды гү? Хонидынь хаанаб?» гэжэ тэрэ шэбшэнэ. Тойроод юуншье харагдахаар бэшэ. Шуурган улам шангадана. «Али магад жалга соо гү? Жалга эндэһээ ойро байха ёһотой»—гэжэ хонишон шэбшэнэ. Тэрэнэй шуурган соогуур нилээд төөрижэ, жалгада хүрэжэ ерэхэдэнь, нүхэрынь хонидоо жалга соо оруулаанхай байгаа бэлэй. Жалга соо аали намдуу.

— Мүнхэ, бэрхэш. Ехэл һанаагаа зобооб. Хониднай бүлтэдээ гү?—гэжэ Михаил асууна.

— Бүлтэдээл хэбэртэй,—гэжэ Мүнхэ харюусаба.

— Байрадань абаашахал байна. Шуурганай хэзээ намдахань мэдэгдэнэгүй. Үглөөдэр болотор шуургалжа магадгүй,—гэнэ ахалагша хонишон.

Тэдэнэр хонидоо жалгаһаань гаргаба. Үбһэ ашаһан шаргатай мориниинь аалиханаар гэр тээшээ ябана. Морин юунэй болоһые баһал ойлгонхой, сэсэн амитан. Михаил Мүнхэ хоёр хонидоо захадан туунa. Хонид үбһэтэй шарга дахан субана.

...Мүнхэ Михаил хоёрой хонидоо һаял дулаан байрадань тоолоожо оруулаад байхадань, газаань хоёр трактортай, хоёр автомашинатай хүнүүд хүрэжэ ерэбэ. Уданшьегүй хонишодой гэрээр хүн зон дүүрэшэбэ. Тэдэнэй дунда Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Владимир Аймпилович Будаев, бэшэшье мэргэжэлтэд бии. Нүхэр Будаев хонишодой гар шангаар адхажа, баясхалан хүргөө...

...Газаа орой болонхой. Шуургалһаар. Хонишод сайлажа һууна. Ажалай үдэр дүүрэө. Ажалай юрын үдэр. Хүлгөөтэй үдэрнүүдэй нэгэн. Иимэ үдэрнүүд олоор ушардаг. Мүнөөдэр хонишод коммунист Михаил Сортобоев Мүнхэ Санжиев хоёр шуурга диилэжэ гараа. Энэнь тэдэнэй мүнөөдэрэйнь баатаршалга мүн. Тэдэнэр иимэ баатаршалга гаргаһанаа өөһэдөө мэдэнэгүй. Харин энэнь ёһотойл баатаршалга.

Г. РИНЧИНО

Баргажан.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН

Х У У Л И

БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СЕЛЬСКЭ (СОМОНОЙ), ПОСЕЛКОВО СОВЕТ ТУХАЙ

I БУЛЭГ

Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй байгууламжа болон ажал ябуулгын гол ёһонууд

Статья 1. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет хадаа байһан нютаг соогоо гүрэнэй засагай орган байжа, хуулиин ёһоор олгогдоһон эрхынгээ хэмжээн соо нютагай удха шанартай бүхы асуудалнуудые шиидхэдэг. Тиихэдээ ниитэ гүрэнэй, мүн һуурин газарай, хотоной, тосхоной ажалшадай аша туһые ажалайнгаа гол үндэһэн болгоно.

Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет аймагай (районой), республикын (Буряадай АССР болон РСФСР), мүн бүхэсоюзна удха шанартай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсана.

Статья 2. Тус Соведэй оршодог газар дээрэ һуужа байгаа эрхэтэд ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведые бүгэдэ ниитын, адли тэгшэ, сэхэ һунгуулиин эрхын үндэһөөр нюусаар дуугаа үгэжэ, хоёр жэлэй болзороор һунгана.

Сельскэ (сомоной), поселково Соведые һунгаха гурим «Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагай, городой, районно (городуудта), мүн сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдтэ һунгаха тухай Дүрим» дотор тодорхойлогдоно.

Статья 3. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет СССР-эй Конституциин, РСФСР-эй Конституциин болон Буряадай АССР-эй Конституциин гол ёһонуудтай тааралдуулан, Соведэй оршожо байгаа нютаг дотор ажахын болон социально-культурна байгуулалтын хэрэгые хүтэлбэрилнэ, сельскэ (сомоной), поселково бюджедые тогтооно, мэдэлдэнь байгаа предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай ажал ябуулгые хүтэлбэрилнэ, хуулинуудые сахиха, ниитын гурим болон ажалшадай эрхые хамгаалха ябадал хангана,ороной өөрыгөө хамгаалха шадалые шангадхаха хэрэгтэ туһална.

Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет тус Соведэй оршожо байгаа газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, мүн нютагай промышленностиин, ажаһуудалай хангалгын, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой, байрын-коммунальна ажахын предприятинуудай, элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй, соёл болбосоролой, хэлхээ холбооной эмхи зургаануудай болон хүн зониие сэхэ хангадаг, дээгүүр мэдэлтэй бусад организацинуудай хүдэлмэриие хинана. Тэдэнэй зүгһөө хуули сахиха ябадалай хойноһоо хиналта тогтооно, эдэ предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэл шагнана, хүн зониие социально-культурна болон ажаһуудалай талаар хангаха зорилготой ажал ябуулгыень холбон тааралдуулна.

Статья 4. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй ажал ябуулгые эрхилхэдээ, хамтаараа хүтэлбэрилгын гол ёһо баримталха, хамаг хүдэлмэри тухайгаа олониитэдэ дуулгажа, депутадууд һунгагшадайнгаа үмэнэ, мүн гүйсэдхэхэ комитет Соведэй болон хүн зоной үмэнэ саг үргэлжэ тоосожо байха, тэрэшэлэн Соведэй хүдэлмэридэ ажалшадые үргэнөөр хабаадуулха зэргэтэй.

Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет хадаа тус Соведэй оршожо байгаа газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаанууд болон бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, ниитын организацинуудтай нягта холбоотойгоор хүдэлмэрилнэ.

Статья 5. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет ажал ябуулгаяа эрхилхэдээ, СССР-эй Конституци, РСФСР-эй Конституци болон Буряадай АССР-эй Конституциие, «РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай сельскэ, поселково Совет тухай» РСФСР-эй Хуулиие, «Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиие, мүн СССР-эй, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй бусад хуулинуудые, СССР-эй, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй указууд болон тогтоолнуудые, СССР-эй, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведүүдэй тогтоолнууд болон захиралтануудые, ажалшадай депутадуудай дээгүүр мэдэлтэй Соведүүдэй болон тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгоно.

Статья 6. Олгогдоһон эрхынгээ хэмжээн соо ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй абаһан шиидхэбэри, даабаринуудые тус Соведэй оршодог газар дээрэ байһан бүхы колхоз, совхозууд, предприятинууд, эмхи зургаанууд болон бусад организацинууд, тэрэшэлэн тусхай тушаалтай нюурнууд болон эрхэтэд уялтата ёһоор бэелүүлхэ зэргэтэй.

Статья 7. Сельсоведүүдые (сомсоведүүдые), хүдэлмэришэнэй тосхонуудые шэнээр бии болгохо, нэгэдүүлхэ, тараах гү, али нэрыень һэлгүүлхэ хэрэг гараа һаань, мүн тэдэнэй байха газарые тогтоохо, хилыень хубилгаха болоо һаа, гадна сельсоведүүдэй (сомсоведүүдэй) центрнүүдые урилхадаа, тэрэшэлэн сельсоведүүдые (сомсоведүүдые) болон тосхонуудые нэгэ аймагһаа ондоо аймагта дамжуулан үгэхэдөө, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Хууляар тогтоогдоһон гурим баримталха зэргэтэй. Тиихэдээ тэрэ газарай экономическа талаараа нэгэн бүхэли, хүн зонойнь тоогой таарамжатай байхые, ажалшадые һайнаар хангаха талые харалсаха, мүн тус тус сельскэ (сомоной), поселково Соведүүдэй һанамжые хараада абалсаха шухала.

Статья 8. Буряадай АССР-эй Гүрэнэй туг тухай Дүримэй ёһоор, ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сессиин болодог байшан дээрэ сессиин үнгэргэгдэжэ байһан бүхы үе соо Буряадай АССР-эй Гүрэнэй туг үргэгдэнэ, харин сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй байшан дээрэ тэрэ туг саг үргэлжэ байха ёһотой.

Статья 9. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет юридическа нюурай эрхэтэй байжа, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй баталһан жэшээ дүрсын ёһоор хэһэн гербтэй тамгатай байха.

II БУЛЭГ

Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй эрхэ болон уялганууд

Статья 10. Түсэблэлгын, тоо бүридхэл болон тоосооной талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) мэдэлдэнь байһан ажахын болон социально-культурна байгуулалтын түсэбүүдые батална;

б) мэдэлдэнь байһан предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай үйлэдбэриин, мүнгэн сангай түсэбүүдые батална;

в) колхоз, совхозуудай, нютагай промышленностиин предприятинуудай холын хараата, мүн жэлэй түсэбүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсана; гэр байра барилгын, хүн зоной социально-культурна, ажаһуудалай болон худалдаа наймаанай хангалгын асуудалаар, һуурин газар, сэлеэн, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, нютагай харгынуудые заһаха, нютагай түүхэй эд болон ажалай хүсые ашаглаха талаар колхоз, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон дээгүүр мэдэлтэй бусад организацинуудай табиһан үйлэдбэриин, мүнгэн сангай түсэбүүдэй проектнүүд тушаа дурадхалнуудые оруулна;

г) тус Соведэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, нютагай удха шанартай предприятинууд болон организацинуудай түсэбүүд тухай баримта тоонуудые дээгүүрхи Соведэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедһээ абажа, тэдэниие бэелүүлхын хойноһоо хиналта тогтооно;

д) мэдэлдэнь байһан предприяти, эмхи зургаанууд болон организацинуудта тоо бүридхэлэй, тоосооной хүдэлмэриин хэр зүбөөр хэгдэжэ байһые хинана; мүн тогтоогдоһон дүрим хэлбэриин ёһоор ажахы бүхэнэй дэбтэрнүүдые бии болгожо, хүн зоноо бүридхэжэ байха, дээгүүр байһан гүрэнэй органуудта тоосоо оруулжа байха ёһотой;

е) тус Соведэй газар дээрэ байһан колхоз, совхозуудһаа, нютагай удха шанартай предприятинууд болон организацинуудһаа, шухала хэрэгтэй болоо һаань, ажал хүдэлмэриинь тухай элирһэн статистическэ болон бусад ондоо тоо, баримтануудые эрижэ абана.

Статья 11. Бюджет болон мүнгэн сангай хүдэлмэриин талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) сельскэ (сомоной), поселково бюджедые хаража үзөөд, батална; бюджедэй ёһоор кассада байха эрьесын мүнгые, мүн олзо оршо болон гаргашые квартал бүхэндэ хубааралһан түсэбые батална; гаргашын статьянууд бүхэндэ бюджедэй мүнгэ зөөриие хубаарилна; шухала хэрэгтэй болоо һаань, бюджедэй мүнгэ зөөриие нэгэ бүлэгһөө ондоо бүлэгтэ, тэрэшэлэн нэгэ статьяһаа ондоо статьяда оруулна (энээндэнь салин хүлһэндэ зорюулагдаһан һомологдоогүй); сельскэ (сомоной), поселково бюджедэй гүйсэдхэхэ ябадал эмхидхэжэ, тэрэнэй гүйсэдхэгдэһэн тухай тоосоое хаража үзөөд, батална;

б) сельскэ (сомоной), поселково бюджет дээрэ байдаг эмхи зургаануудай сметые батална, тэдэниие саг болзор соонь мүнгэ зөөреэр хангаха, һомологдоһон мүнгые зүбөөр ашаглаха ябадал эмхидхэнэ, тэрэшэлэн эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые тогтоогдоһон болзорнуудтань үгэжэ байха ябадал хангана; мэдэлдэнь байһан предприяти болон организацинуудай бюджедтэ оруулха түлбэриин хэмжээе, мүн бюджедһээ тэдээндэ үгтэхэ мүнгэнэй хэмжээе тодорхойлно; СССР-эй Гүрэнэй банкын эмхи зургаануудта гү, али гүрэнэй ажалай нөөсэлтын кассануудта мүнгэ оруулха тухай асуудалые шиидхэнэ;

в) хүн зонһоо алба налогой, страховой болон бусад янзын түлбэриин саг соогоо орохо ябадал хангажа, сельскэ (сомоной) Соведэй газар дээрэ эдэ түлбэринүүдые абаха хүдэлмэри эмхидхэнэ, мүн тэрэ мүнгэсэ СССР-эй Гүрэнэй банкын эмхи зургаануудта саг болзор соонь тушаалгана, мүн тосхоной газар дээрэ дурсагдаһан түлбэринүүдые хүн зонһоо абажа байдаг гүрэнэй ажалай нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэридэ туһална;

г) тус Соведэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, предприятинууд болон организацинуудай зүгһөө сельскэ (сомоной), поселково бюджедтэ оруулха ёһотой түлбэреэ саг болзор соонь тушаажа байхын хойноһоо хиналта бэелүүлнэ, тэрэшэлэн колхознигуудай социальна хангалтын томодхон хамтадхаһан союзна фондdо колхозуудай мүнгэ зөөриеэ оруулжа байхын хойноһоо хинана, эдэ асуудалнуудаар колхоз, совхозуудай, предприятинууд болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэл шагнана;

д) нютагай налогууд болон суглуулбаринууд тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай 2 статьятай тааралдуулан, нютагай налогууд болон суглуулбаринуудай талаар хүнгэлэлтэ тогтооно, тэрэшэлэн аймагай мүнгэн сангай органуудай уридшалжа зууршалһан байбал, мүн хүдөө ажахын налогоор хүнгэлэлтэ тогтооно. Тиихэдээ хүдөө ажахын налог тухай СССР-эй Хуулиин 18 статьяе хүтэлбэри болгоно;

е) сельскэ (сомоной), поселково бюджедые гүйсэдхэхэ үедэ нэмэжэ олдоһон мүнгэ зөөриие, тэрэшэлэн олзо оршын түсэбые үлүүлэн дүүргэһэнэй гү, али гаргашын талаар алмалта хэһэнэй ашаар жэлэй эсэстэ олзо оршын гаргашаяа үлүүлһэн мүнгые мэдэлдэнь байһан ажахыда болон социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта зорюулна. Энээндэнь капитальна хүдэлмэридэ зорюулагдаха мүнгэн, тэрэ тоодо сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гүйсэдкомой байшангуудые бариха, заһабарилха хүдэлмэридэ, мүн Соведтэ хэрэгтэй транспорт, багажа зэмсэг болон түхеэрэлгэ абаха хэрэгтэ гаргашалагдаха мүнгэн оруулагдана (тус пункт дотор заагдаһан мүнгэ зөөриие сельскэ (сомоной), поселково Соведһээ абажа болохогүй);

ж) тус тус хүнүүдэй зүгһөө гэр байра барихынь тулада СССР-эй Гүрэнэй банкын эмхи зургаануудһаа тогтоогдоһон гуримай ёһоор мүнгэ зээлеэр үгүүлхэ тухай шиидхэбэри гаргана. Тиихэдээ сельскэ (сомоной), поселково Соведтэ зорюулагдаһан лимит үлүү гаргагдаха ёһогүй;

з) гүрэнэй ажалай нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэридэ, мүн һайн дуранай страховани бэелүүлхэ хэрэгтэ туһална;

и) мүнөө байгаа хуулиин ёһоор хүдөөгэй хүн зонһоо доторой татари абаха хэрэг эмхидхэнэ; мүн энэ татаряар суглуулагдаһан мүнгэ зөөреэр нютагаархинай суглаанууд дээрэ хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэг хангана, энэ зөөриин хайшан гэжэ гаргашалагдаһан тухай хүн зоной үмэнэ тоосоно;

к) үлүү болоһон эд зөөри болон түхеэрэлгые сельскэ (сомоной), поселково бюджет дээрэ байдаг эмхи зургаанууд болон организацинуудай дунда хубаарилан тараана.

Статья 12. Хүдөө ажахын талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) колхоз, совхозуудай зүгһөө хуули сахиха ябадалые хинана, мүн гүрэнэй үмэнэ абаһан түсэб болон уялгануудаа саг болзор соогоо дүүргэхынь хойноһоо хинана;

б) хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэдэнь, үйлэдбэриин, мүнгэн сангай түсэбүүдые, мүн гүрэнэй үмэнэ абаһан уялгануудаа дүүргэхэдэнь, газар уһаа, эд зөөри болон ажалай хүсые үрэ ехэтэйгээр ашаглалгадань, хамһабариин предприятинуудые эмхидхэн хүгжөөхэ хэрэгтэнь, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, ажалай жаяг заршамые бэхижүүлхэ, тэрэшэлэн колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай байдалые һайжаруулха ябадалдань колхоз, совхозуудта туһаламжа үзүүлнэ, эдэ бүхы асуудалнуудаар тус Соведэй газар дээрэ байдаг колхозуудай правленинүүдэй, совхозой директорнүүдэй, бригада, фермэ болон отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүдые шагнаад, хаража үзэнэ, тэдээндэ тусхай заабари үгэнэ, харин шухала хэрэгтэй болоо һаань, дээрэхи Соведэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедтэ өөрынгөө дурадхалнуудые оруулна;

в) тус Соведэй газар дээрэ оршодог хүдөө ажахын артельнүүдэй Уставуул тушаа өөрынтөө ажаглалта болон дурадхалнуудые дээлэ Соведэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедтэ оруулна; хүдөө ажахын артелиин Уставые сахиха ябадал хинана;

г) колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын техникын, барилгануудай, тэрэшэлэн минеральна үтэгжүүлгэ болон химическэ хоронуудай хэр зүбөөр хадагалагдажа, һайнаар ашаглагдажа байһыень хинана;

д) колхоз хоорондын үйлэдбэриин холбоо харилсаае хүгжөөхэ хэрэгтэ, колхоз хоорондын предприяти, организацинуудай ажал хүдэлмэридэ туһална;

е) колхоз, совхозуудай болон гүрэнэй ба ниитын бусад ажахынуудай тарилга болон ургамалнуудые хамгаалха ажал хүдэлмэриие хинана, колхозуудай, совхозуудай, лесхозууд болон бусад предприяти, эмхи зургаан, организацинуудай, мүн тус тус эрхэтэдэй зүгһөө хүдөө ажахын ургамалай элдэб үбшэн болон хорото шумуулнуудтай, буртаг үбһэнтэй тэмсэхэ тушаа уялгата дүүргэгдэхэ хүдэлмэриие хэр зэргэ бэелүүлжэ байһыень хинана, тэрэшэлэн ургамал хамгаалха химическэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэдээ, хүн зониие усалталгаһаа хамгаалха дүримэй хэр зүбөөр сахигдажа, ургамалай карантин тушаа дүримүүдэй хэр зүбөөр дүүргэгдэжэ байһые хинана;

ж) колхоз, совхозуудай, бусад предприяти болон организацинуудай мал ажалай фермэнүүдэй ветеринарна болон ариг сэбэрэй талаар ямар байһыень шалган харана, тус гүс эрхэтэд ветеринарна дүримэй ёһоор өөрынгөө үмсын малые харууһална гү гэжэ шалгана, тэрэшэлэн мүнөө бэелүүлэгдэжэ байгаа хуулиин ёһоор карантинай дүримүүдые хэр зэргэ сахинаб, мүн малай үбшэниие һэргылхэ, усадхаха талаар бусад хэмжээ ябуулгануудые дүүргэнэ гү гэжэ хинан шалгана;

з) тус Соведэй газар дээрэ байдаг бэлэдхэлэй организацинуудай зүгһөө хүдөө ажахын үлүү гараһан продуктнуудые худалдан абаха хүдэлмэриие шалгана;

и) газар һайжаруулха хүдэлмэриин түсэбэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһые, хатаагдаһан газарай хэр һайнаар, зүбөөр ашаглагдажа байһые хинана; гүрэнэй болон колхозой ой модые шэнээр ургуулха, хамгаалха хэрэгтэ, мүн лесомелиораци болон ой модые һайжаруулха хүдэлмэриин талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ туһална, мүн хэрэгтэй болоо һаань, дээрэхи Соведэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедтэ эдэ бүхы асуудалнуудаар өөрынгөө дурадхалнуудые оруулна;

к) бүхы предприятинуудай, эмхи зургаануудай, организацинууд болон эрхэтэдэй зүгһөө байгаалиие хамгаалха тухай хуулиие хэр һайнаар сахижа байһыень, байгаалиин баялиг болон амитанай аймагые бүрин бүтэн байлгаха, олошоруулан һэргээхэ талаар ямар хэмжээнэй бэелүүлэгдэжэ байһые хинана; мүн эгнуурнин, загаһа барилгын талаар тогтоогдоһон дүримүүдэй хэр зүбөөр сахигдажа байһые адаглан шалгана.

Статья 13. Газар ашаглаха талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) тус Соведэй газар дээрэ оршодог бүхы газар ашаглагшадай зүгһөө газар ашаглаха тухай хуулиин хэр зүбөөр сахигдажа байһые, газарай гэмтэхэ ябадалтай тэмсэхэ талаар ямар хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэжэ байһые шалган хинана;

б) хүдөөгэй һуурин, тосхонуудай газарһаа газар таһалха тухай шиидхэбэри гаргана. Тиигэхэдээ хууляар тогтоогдоһон гурим дүримые баримталха ёһотой;

в) колхоз, совхозуудтахи бууса шадарай газарай хэр зүбөөр ашаглагдажа байһые, бууса шадарай газарай хэр нормо соогоо таһалагдагые хинана; газарай талаар эрхэтэдэй хоорондо гараһан арсалдаае шиидхэнэ;

г) тогтоогдоһон гуримай ёһоор гүрэнэй запасһаа сельскэ (сомоной), поселково Соведтэ үгтэдэг газарые, огород, сабшалан болон бэлшээри болгон ашаглахыень предприятинуудай, эмхи зургаануудай, организацинууд болон тус тус эрхэтэдэй дунда хубаарилна.

Статья 14. Промышленностиин талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) мэдэлдэнь байдаг нютагай промышленностиин предприятинуудай ажал хүдэлмэриие хүтэлбэрилэн, үйлэдбэриин, мүнгэн сангай түсэбые тэдэнэй зүгһөө бэелүүлхэ ябадал хангана;

в) тус Соведэй газар дээрэ байдаг аад, дээгүүр мэдэлтэй промышленна предприятинуудай зүгһөө хуулиин хэр зүбөөр сахигдажа байһые хинан шалгана;

б) үйлэдбэреэ хүгжөөхэдэнь, эд зөөри болон ажалай хүсые үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэдэнь, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэдэнь, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажаһа байдал, соёл болбосоролые дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь тус Соведэй газар дээрэ байһан промышленна предприятинуудта туһаламжа үзүүлнэ; эдэ асуудалнуудаар предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэл шагнажа, тэдээндэ заабари үгэнэ, харин шухала хэрэгтэй болоо һаань, дээрэхи Соведэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедтэ дурадхалнуудые оруулна;

г) нютагай түүхэй эдые, тэрэшэлэн тус Соведэй газар дээрэ байдаг промышленна предприятинуудай үйлэдбэриин үлөөдэһэ хаядаһануудые хэрэглэжэ, хүн зоной үргэн хэрэглэлэй эд товар болон барилгын материалнуудые үйлэдбэрилэн бүтээхэ тушаа, гадна хүдөө ажахын продуктнуудые буйлуулха, арадай олзобори болон уралалга, дархалалгын хэрэгые хүгжөөхэ тушаа хэмжээ абана; руднабэшэ малтамалнуудай (шабар, элһэн, шулуун, торф гэхэ мэтэ) хэр зүбөөр малтан ашаглагдажа байһые адаглан харана; нютагай түүхэй эд болон түлишые бүри ехэ хэмжээтээр абадаг болохо талаар ябуулга хэжэ, хэрэгтэй болоо һаань, тэдэниие ашаглаха тухай дурадхал дээдын органуудта оруулна;

д) загаһа барилгын болон агнууриин олзобориие хүгжөөхэ тушаа хэмжээ абана.

Статья 15. Барилгын, транспортын болон хэлхеэ холбооной талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) Соведэй газар дээрэ байһан һуурин газарнуудые түбхинүүлхэ, барилга хэхэ проектнүүдые хаража үзөөд, дээдэхи Соведэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедтэ оруулна, гэр байрануудай хэр түсэбэй ёһоор табигдажа байһые хинана; һуурин газарые түбхинүүлхэ түсэбые эбдэжэ, барилгын хэгдэжэ байгаа һаа, тэрэниие болюулна;

б) Соведэй байһан газар дээрэ байрын гэрнүүдэй, социально-культурна эмхи зургаануудай болон коммунальна предприятинуудай хэр зэргэ баригдажа байһыень хинан хаража, эдэ бүхы барилганууд тухай колхоз, совхозуудай, предприятинууд болон барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүдые хаража үзэнэ;

в) нютагай Соведэй гаргаһан мүнгэ зөөриие ашаглан, байрын гэрнүүдые, коммунальна предприятинууд болон түхеэрэлгэнүүдые (уһанай сорго; канализаци; энерги, халуун уһа, газ дамжуулха түхеэрэлгэ, сөөрэм, худаг, бани гэхэ мэтэ) барюулна.

г) тус Соведэй газар дээрэ байһан колхоз, совхозуудтай, предприяти болон бусад организацинуудтай зүбшэн хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр байрын-коммунальна барилгада, мүн байрын- коммунальна ажа...
нуудые заһабарилха хэрэг...
даһан мүнгэ зөөриие ...
ашаглаха тухай асуудал ...
хэрэгтэй болоо һаань, эн...
нэгэдхэн хамтаруулна;

д) нютагай удха шанар...
зам заһана, хүүргэ, уһа га...
рэгсэлнүүдые байгуулна, тэ...
хүдэлжэ байхын хойноһо...
хаража, эдэ бүхы хүдэлм...
колхоз, совхозуудые, предп...
лон бусад организацинууды...
доһон гуримай үндэһөөр х...
на;

е) колхоз, совхозуудай, ...
ленна, транспортна, барил...
бусад предприятинуудай, аж...
ганизацинуудай зүгһөө авт...
харгы замые бариха, заһа...
хэр зэргэ дүүргэжэ байһа...
ноһоо хинана;

ж) Соведэй газар дээрэ ...
нииие автомобиль болон бус...
транспортаар хангаха ху...
транспортна организацинуу...
зэргэ ябуулжа байһыень ...

з) байгаалиин аюултай ...
тэй тэмсэхын тулада, үбшэ...
дые шэрэхэ, хүндөөр үбшэ...
нүүдтэ медицинскэ хүдэлм...
дые хүргэхэ, мүн бусад он...
ла ушарнуудта хэрэглэхын ...
транспорт үгэхэ тухай д...
колхоз, совхозуудта, пре...
нуудта, эмхи зургаануудта ...
сад организацинуудта үгэн...

и) нютагай телефонно бо...
тын харилсаа холбооe хүтж...
диофикаци болон телеви...
гуулха, хэлхеэ холбооной ...
замые заһабарилха, хамтаа...
рэгтэ хэлхеэ холбооной о...
туһаламжа үзүүлнэ; тус Со...
зар дээрэ һуужа байгаа х...
почтоор элдэб юумэ хүргэ...
рүүлхэ талаар хэлхеэ холб...
деленинин хүдэлмэриие хин...

Статья 16. Байрын-ком...
ажахын, һуурин газар бол...
хэлтэй болгохо талаар аж...
депутадуудай сельскэ (сомо...
селково Совет:

а) мэдэлдэнь байгаа бай...
мунальна ажахые хүтэлбэри...
мэдэлдэнь байгаа байрын г...
коммунальна предприятинуу...
хиргаанай барилганууд бол...
байшангуудые зүбөөр ашаг...
дал хангана, тэдэнэй капит...
лон юрын заһабарилга эм...
мэдэлдэнь байгаа байрын б...
нүүдые ажахыда зүбөөр ...
ябадал хангана;

б) Соведэй газар дээрэ ...
байгаа колхоз, совхозуудай ...
приятн, эмхи зургаануудай б...
гүүр мэдэлтэй бусад орг...
нуудай зүгһөө байрын-ком...
ажахын талаар ямар ябу...
хилжэ байһыень, тэдээндэ ...
гэр байрануудые, коммуналь...
приятинууд болон бари...
хэр зүбөөр ашаглажа байһ...
нана;

в) Соведэй мэдэлдэ байгаа...
гэрнүүдые хубаарилна; гүрэ...
перативна болон ниитын ...
цинуудай гэрнүүдтэхи бай...
хубааха тухай захиргаана...
профессиональна союзуудай ...
на, заводской местнэ коми...
хамтаарла абаһан шиидхэбэ...
тална. Тиихэдээ хууляар ха...
һан зарим ушарнууд энээнд...
гүй;

г) сельскэ (сомоной), п...
бюджет дээрэ байдаг арадай...
салай. соёлой болон элүүры...
гаалгын эмхи зургаануудые...
шөөр, гэрэлээр, багажа з...
хангаха тушаа, тэдэнэй байр...
заһабарилха, эдэ эмхи зург...
хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр бай...
лаар таатай зохид байдал о...
шаа хэмжээнүүдые абана, ...
зургаанда мэдэлтэй һаань к...

(Үргэлжэлэлынь 3-...
нюурта)

КПЧ-гэй ЦК-гай ПРЕЗИДИУМЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ПРАГА. Январиин 4. (ТАСС). ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум январиин 3-да болоһон зүблөөн дээрээ мүнөөнэй политическэ оршон байдалые зүбшэн хэлсэбэ. Бүхы эрхэтэдтэ, коммунистнуудта, революционно профсоюзна хүдэлөөнэй болон национальна фронтын ниитын организацинуудай гэшүүдтэ нэгэн дуугаар абтаһан иимэ хандалгатайгаар тэрэ хандаа:

Центральна Комитедэй Пленумэй үнгэрһэн жэлэй январьда абтаад, Чехословакиин Коммунис партиин бэелүүлжэ эхилһэн политика манай арадай шиидхэхы олонхиноор эдэбхитэйгээр дэмжэгдэбэ. Партиин хүтэлбэри, манай гүрэнэй харюусалгатай түлөөлэгшэд энэ политикые саашадань үргэлжэлүүлжэ, тэрэниие бэелүүлхэ талаар ушардаг дутагдалнуудые, мүн социализмда харша һэдэлгэнүүдые дабаха хүсэл зоригоор шиидэнхэй юм. Социализмда харша эдэ һэдэлгэнүүд энэ политикын үг удхада таарахагүй юм.

КПЧ-гэй ЦК энэ хүсэл зоригоо нёдондо ноябрьда, декабрьда болоһон пленумүүд дээрэ абтаһан тогтоолнууд соогоо дахинаа баталһан бэлэй. Январиин һүүлээрхи саг соо болото социалис дэбжэлтые хангаһан гол хүсэн болохо бүхы баялигуудые хүгжөөлгэ мүнөө нэн түрүүн ноябриин тогтоолнуудые шууд сэхээр дүүргэхэ ябадалһаа дулдыдана. Тиигэжэ общественн политическэ хүтэлбэри болбол ниитын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта эдэбхитэй ажал хэхэ, саашадаа хойшолуулагдажа болохогүй зорилгонуудые шиидхэхын тула эрхэ нүхэсэл байгуулхые хараална. Үнгэрһэн һаранuудай туршада абаһан шиидхэбэринүүдээ хүсэндэнь хүргэжэ шадаха байһан тухайтаа хүн бүхэндэ этигүүлэн ойлгуулхые бидэнэр хүсэнэбди.

Дотоодын ба гадаадын хэрэгүүдэй талаар бодомжотой ябуулгануудые хэһэнэй ашаар амгалан, зохёон байгуулхы ажалай зохид һайн оршон байдал байгуулаал һаа, бидэнэр өөһэдынгөө энэ гол шухала уг зорилгонуудаа хүсэндэнь хүргэжэ шадаха байнабди.

Общество болбол политическэ кризисэй эрмэг дээрэ боложо байһан арсалдаа болон түгшүүрилэй оршон байдалда саг үргэлжэ байха, хүдэлхэ аргагүй юм. Тиимэ оршон байдалда жэжэхэн, ушар шалтагаанууд аюултай зүрилдөөнүүдые һужэрөөжэ болохо байна. Тиимэ дээрэһээ һүүлэй үедэ иимэ аюултай байдалай тохёолдожо байһые харюусалгатай нэгэшье эрхэтэн абяагүйгөөр хаража байха ёһогүй. Һүүлэй хэдэн неделиин туршада партийна, гүрэнэй хүтэлбэридэ этигэлгүй, найдабаригүй байха ябадал үүдхэһэн үргэн хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдөө, манай арадуудай, манай гүрэнэй гол шухала аша туһые аюулда оруулха асуудалнуудые бүри хурсадуулна. Олониитын һанаае саг үргэлжэ зобоодог, манай арадай бодото аша туһада эсэргүүгээр хүнгэхэнөөр хэрэглэжэ болохо тухиралга болон үмөөгшэлгэ һужэрөөхэ элдэб янзын эриттэнүүд ультиматумай ёһоор хэлэгдэнэ.

Эдэ ябуулганууд манай общественые зүрилдөөтэй болгоно. Энэ зүрилдөөнэй хойшолонгуудые элэниие үүсхэгшэдшье өөһэдөө, хэрбээ тиихэ гээгүй һаа, һайнаар ойлгоногүй. Тиимэ дээрэһээ оршон байдалнай хурса байна тэжэ, ямар нэгэн бодомжогүй алхамуудай хойшолонгууд, январиин һүүлээрхи политикые дэмжэһэн шэнгеэр харуулагдаашье һаань, бодото дээрээ энэ политикые бэелүүлхэ ябадалые аюулда оруулха гү, али бэелүүлхэ аргагүй байдалда хүргэхэ байна гэжэ эрхэтэдтээ һануулха шухала гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Ушар ёһо мэдэрхэ, журамтай байха ба зориг гаргаха мүнөөнэй оршон байдалда федеральна суглаанай түрүүлэгшын тушаал тушаа һүйдхэлтэ ябуулгануудай һужэрөөгдэһэниинь, оршон байдалай шанга байһаниешье, национальна харилсаануудай орёо зүйлнүүдыешье, демократическа ажабайдалай шухалын шухала гурим дүримыешье хараада абадаггүй эдэ һүйдхэлтэ ябуулгануудай һужэрөөгдэһэниинь гэмшэлтэй. Энэ һүйдхэлтэ ябуулганууд соносхоһон уг зорилгонуудһаа саашалжа, үнэн сэхэ хүнүүдэй зүб эрмэлзэлгэнүүдые худхан хэрэглэжэ шадаха хэтэрхэй харша хүсэнүүдэй ябуулга хэхэ арга боломжо нээжэ үгэхэ байна.

Манай арадуудай хоорондо арсалдаанай һужэрөөгдэжэ байһан ушар, худал хуурмаг мэдээсэлые хэрэглэжэ, зарим политическэ түлөөлэгшэдтэ эсэргүү добтолго хэгдэжэ байһан ушар, мүн оройдоо хэрэггүй зэбсэг болохо забастовко хэхэ тухай заналтануудай хэгдэжэ байһан ушар һанааемнай иланхгаяа зобооно. Хөөрэлдөөнүүд болон хэлсээнэй аргаар бүри орёо асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха байһанаа манай общество харуулаа. Бололгүй, зорюута һужэрөөгдэһэн эрмэлзэлгэнүүдэй үндэһөөр бэшэ, харин ухаан бодолой, харюусалгын, хэлсээ хэхэ дура хүсэлэй үндэһэ һуури дээрэ асуудалнуудые шиидхэлгэ мүнөөнэйшье ушарта бэелүүлэгдэхэ байха.

Федеральна суглаанай түрүүлэгшын тушаалые дааха тухай асуудалаар Словакиин национальна органуудай дурадхал хадаа зарим хүтэлбэрилэгшэдтэй политическэ талаар этигэхэгүй ябадал гаргаһан ба Словакиин партийна, гүрэнэй органуудай хамтын бэшэ. Харин худал хуурмаг хардалгада дахинаа дайрагдажа байһан нүхэр Густав Гусагай өөрынь һанал гэжэ олониитэдэ баадхаха зорилготой үндэһэгүй һанамжа болон үгэнүүдые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум шууд буруушаана. Нүхэр Иозеф Смрковский тушаа хэлэхэ болоо һаа, партийна, гүрэнэй тушаалнуудһаа нүхэр Смрковскийе зайлуулха, политическэ ажабайдалһаа тэрэниие гаргаха тухай худал үгэнүүд нёдондо жэлэй декабрьда болоһон Центральна Комитедэй Пленум дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор үндэһэгүй гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум мэдүүлнэ.

Демократическа аргаар политика зохёолгодо эрхэтэн бүхэн хабаадаха эрхэтэй юм. Зүгөөр эрхэтэй байбал, харюусалгатай байха зэргэтэй. Ябуулгануудые дэлгэрүүлхэнь хүндэ бэшэ, теэд тэрэнэй хойшолонгуудай түлөө харюусалга даахань бүри хүндэ юм. Тиимэһээ өөрынгөө харюусалгые мэдэржэ, тэрэнэй ёһоор ажал ябуулгаяа хэхыень бүхы эмхи зургаануудые, органууд болон ниитын организацинуудые бидэнэр уряалнабди.

Илангаяа мэдээсэлэй ниитэ зэбсэгүүд болохо хэблэл, радио болон телевиденидэ энэ харюусалга тухайнь бидэнэр һануулнабди. Тэдэнэр ниитын һанал бодолдо нүлөө үзүүлнэ, тэрэниие хүмүүжүүлнэ. Тиимэһээ олониитэ политическэ талаараа ушар ёһые гүнзэгыгөөр мэдэрхыень имагтал тэдээнһээ хүлеэнэ.

Һүүлэй туршада мэдээсэлэй органуудта тэдэнэй энэ үүргэтэй таарахагүй ярилдаанууд гарана гэжэ мэдүүлхые бидэнэр шухалада тоолонобди. ЦК-гай ноябриин, декабриин, Пленумүүдэй тогтоолнуудые дэмжэхын орондо, хэблэл, радио болон телевиденидэ партиин ба общественн хамтын ябуулгануудые эбдэхэ компанинууд дэлгэрнэ. Тиимэ дээрэһээ нёдондо КПЧ-гэй ЦК-гай апрелиин, майн Пленумүүдэй һүүлээр манай гэршэ болоһон үйлэ...
гүүд дахинаа дабтагдажа...
гээшэ. Ноябриин резолюци...
янзын аргаар муушалагдан...
най ажал ябуулгын уг зо...
нуудта тэрэ зорюута эсэрг...
табигдана. бодомжогүй ...
ябуулганууд манай союзнит...
байгуулагдаһан харилсаан...
орёо болгоно. Хэрбээ бай...
эрид һайжаруулха ябадал т...
туйлаагүй һаамнай, иимэ ...
манай орондохи политическ...
зисые бүри ехээр шангад...
байна.

Мүнөө сагта манай орон...
галан байдал, эдэбхитэй, ...
байгуулхы ажал, бодото ...
ябуулга хэрэгтэй. Партиин, ...
нэй хүтэлбэри болбол тиим...
далай эрхэ нүхэсэл байгуул...
сэл зоригоор түгэс байна. Т...
дээ манай республикын нэгэ...
саашадань бэхижүүлгэдэ, ...
орондо социализм саашадань...
жөөлгэдэ асарха замаа үр...
лүүлхэ арга боломжые бай...
талаар хүсэл оролдолгыень ...
ниитын зүгһөө бүрин дэмжэ...
партиин. гүрэнэй хүтэлбэри...
леэжэ байна.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН

ХУУЛИ

[Б]УРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СЕЛЬСКЭ (СОМОНОЙ), ПОСЕЛКОВО СОВЕТ ТУХАЙ

[Ургэлжэлэл: Эхиниинь 2-дохи нюурта)

[...]ы дурсагдаһан хэмжээ ябуул[...]ые бэелүүлхэ хэрэгтэ колхоз, [...]удые, предприятинууд болон [...]рганизацинуудые хабаадуул[...]

[...]һуурин газарнуудые болбосон [...]й болгохо хэрэг хүтэлбэрил[...]аршье зургаанда мэдэлтэй [...]илгагүй, болбосон түхэлтэй [...] хүдэлмэридэ колхоз, совхо[...], предприяти, эмхи зургаа[...]олон бусад организацинуудые [...]улнэ; колхоз, совхозуудай, [...]ятинууд болон бусад органи[...]дай зүбшөөгөө һаань, һуурин [...] болбосон түхэлтэй болгохо [...] гаргаһан мүнгэ зөөриень [...]нэ; үйлэдбэриин газарые [...]он түхэлтэй болгохо ажалые [...] һуурин газарнуудые ногоо[...] хэрэг эмхидхэнэ; таригдаһан [...]инуудые бүтэн бүрин байлга[...]ниие харууһалха, уһа сөөрэ[...] болон ажалшадай амардаг [...]удые хараха хамгаалха тушаа [...]нуудые абана; мүнөө байгаа [...]й тааралдуулан, үйлсэнүүд[...]айнууд болон һуурин газар[...] бусад хубинуудта нэрэ үгэнэ; [...]ануудые номертой болгоно;

[...]айрын-коммунальна ажахын [...]иин дээдын органуудтай зүб[...]жэһэнэй һүүлээр тус Сове[...]дэлэй байрын-коммуналь[...]хын предприятинуудай хүтэл[...]дые батална, тушаалһаань [...]нэ;

[...] хүниие хүдөөлүүлдэг газар[...], аха дүүгэй могилануудые [...]айн байлгаха хэрэг хангана.

[Стат]ья 17. Худалдаа наймаанай, [...] эдеэ хоолой болон ажаһуу[...] хангалгын талаар ажалшадай [...]уудай сельскэ (сомоной), по[...] Совет:

[...]оведэй газар дээрэ хэгдэжэ [...] гүрэнэй, кооперативна болон [...]й худалдаа наймаае хинан[а]; худалдаа наймаанай болон [...] эдеэ хоолой предприятинуу[...]а байлгаха, ямар янзаар [...]үлхэб гэһэн түсэб батална; [...]эргын арга янза хэрэглэн, [...]ной дунда худалдаа наймаа эр[...]ябадалда туһална;

[...]үн зониие ажаһуудалай та[...]ангаха хэрэг эмхидхэхэ, хубса[...]аг, үһэ заһадаг газарнуудые, [...] болон оёлолой мастерской[...]е, хубсаһа, гутал болон ажахын [...]ажын зүйлнүүдые заһадаг [...]койнуудые олошоруулха ту[...]жэ абана, тэдэнэй хүдэлмэ[...]хинан харана; хүн зониие [...]удалай талаар хангаха шэпэ [...]удые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ту[...]

[...]агазинуудай, столовонуудай, [...]уудай, дэлгүүрнүүдэй хүдэл[...]е хинан хаража, худалдаа наймаа[...] дүримэй хэр зэргэ сахигдажа, [...]онон сэнгүүдэй хэр зүб бай[...], худалдан абагшадые болбосо[...]ёһоор хангалтые хинана, хүн [...] хэрэглэмжые хараадаа абажа, [...]олой болон промышленна эд [...]уудай хэр саг соогоо асарагда[...]һые хинана;

[...]үдөө ажахын продуктнууд бэ[...]үхэй эдые буйлуулжа худалда[...]ар эд хэрэглэгшэдэй коопера[...] предприятинуудай хэр зэргэ [...]жэ байһыень хинан харана;

[...]удалдаа наймаанай ямар бай[...]й байһан тухай, эд товарай [...]н тогтоогдоһон түсэбүүдэй, [...]үсэбтэ бусад даалгабаринуудай [...]эргэ бэелүүлэгдэжэ байһан ту[...]удалдаа наймаанай, ниитын [...]олой предприятинуудай, хү[...] эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүдэй [...]иин хүтэлбэрилэгшэдэй элид[...]нана, тэрэшэлэн ажаһуудалай [...]ын предприятинуудай хүтэл[...]гшэдэй хэр зэргэ ажаллажа [...] тухай элидхэлыень шагнана;

[...] эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй Ус[...] хэр зүбөөр сахигдажа байһы[...]нан харана;

[...] ажаһуудалай хангалгын управ[...] дээдын органуудтай зүбшэн [...]нэй һүүлээр Советдэ мэдэл[...]ажаһуудалай хангалгын пред[...]нуудай хүтэлбэрилэгшэдые ба[...], мүн тушаалһаань сүлөөлнэ;

[...]отагай эрхэ байдалые харааа[...]жа, хүн зондо зохид һайн бай[...] бодожо, худалдаа наймаанай, [...]н эдеэ хоолой болон хүн зониие [...]удалай талаар хангаха пред[...]нуудай хүдэлмэриин саг бол[...]тооно, мүн тэрэ саг болзороо [...]айнаар сахидаг байһыень хинан [...]а.

[Стат]ья 18. Арадай һуралсалай та[...] ажалшадай депутадуудай сель[...]омоной), поселково Совет:

[...]гэдэ ниитын уялгата һурал[...]лүүлжэ, һургүүлиин наһанай [...]үдэй тоо бүридхэнэ;

[...]тус Советдэй газар дээрэ бай[...] һургүүлинуудай, һургүүлиин [...]ауудай, һургүүлиин наһа [...]гүй үхибүүдэй болон һургүү[...] гадуурхи эмхи зургаануудай [...]эриин хойноһоо хинан харана;

[...]ельскэ (сомоной), поселкоэо [...] дээрэ байдаг һунаагдаһан [...] һургүүлинуудта (бүлэгүүдтэ) [...]үхэй эдеэлһэнэй түлөө түлбэ[...] сүлөөлхэ тухай шиидхэбэри [...] байгаа хуулиин ёһоор абана;

[...] һургүүлинуудые, һургүүлиин [...]адуудые, һургүүлиин наһа [...]гүй үхибүүдэй болон һургүү[...] гадуурхи эмхи зургаануудые [...]руулха тушаа хэмжээ абана; өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр һургүүлинуудые бариха, мүн саг үргэлжэ гү, али дулаанай сагта хүдэлхэ һургүүлиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй, һургүүлиһаа гадуурхи эмхи зургаануудые бариха тушаа колхоз, совхозуудай болон предприятинуудай үүсхэлые дэмжэнэ, тэдэ бүгэдые Советдэй газарай хаанань бариха тухай асуудал шиидхэнэ;

д) түрэлхидэй харууһагүй болоһон үхибүүдые интернат-һургүүлинуудта, үхибүүдэй гэрнүүдтэ оруулха, мүн тус тус эрхэтэдэй бүлэнэртэ хүмүүжүүлэгдэхыень үгэхэ тушаа хэмжээ абана; Советдэй газар дээрэ байдаг үхибүүдэй гэрнүүдэй хүдэлмэриень хинана; хуулиин наһа түйсөөгүй үхибүүдэй харууһагүйгөөр ябадаг ушарые үзэгдүүлхэгүй тушаа хүдэлмэри ябуулна;

е) хүдөө газарта байдаг эхин шатын, найман жэлэй болон ниитэ һуралсалай дунда һургүүлинуудта һуралсадаг үхибүүдэй һургүүли хүрэтэрөө, мүн гэртээ бусахадаа, түлөөһэгүйгөөр ябаха тушаань хэмжээ абана;

ж) арадай һуралсалай гү, али элүүрые хамгаалгын дээдын органуудтай зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр Советдэ мэдэлтэй һургүүлинуудай, һургүүлиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй, һургүүлиһаа гадуурхи эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые батална, тушаалһаань сүлөөлнэ;

з) бюджедэй мүнгэ зөөри хэрэглэһэнэй, колхозуудай, эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүд болон профсоюзуудай мүнгэ зөөри хабаадуулһанай ашаар һургүүлинуудай дэргэдэ бүгэдэ ниитын һуралсалай фонд байгуулна; тэрэ фондые һургүүлинуудай хоорондо хубаарилна, мүн хэр зүбөөр ашаглагдажа байһанайнь хойноһоо хинан харана.

Статья 19. Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) Советдэ мэдэлтэй хүдөөгэй клубуудай, соёлой байшангуудай, библиотекэнүүдэй, улаан булангууд болон соёлой бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэриень хүтэлбэрилнэ, ямаршье зургаанда мэдэлтэй һаань илгагүй, Советдэй газар дээрэ байһан соёлой бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэриень хинан харана, хоорондохи холбооень тааруулна; соёлой эмхи зургаануудые олошоруулха тушаа хэмжээнүүдые абана;

б) Советдэ мэдэлтэй соёлой эмхи зургаануудай тусхай зорилготой мүнгэ зөөриин хэр зүбөөр ашаглагдажа байһыень, тэрэшэлэн колхозуудай, эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүдэй соёлой фондын мүнгэ зөөриин хэр зүбөөр һомологдожо, гаргашалагдажа байһыень хинан харана. Тиигээд хэрэгтэй болоо һаань, тэдээнтэй зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр дурсагдаһан мүнгэ зөөриие хамтаруулан ашаглаха тушаа хэмжээ абана;

в) хүн зондо лекци, элидхэлнүүд болон хөөрэлдөө хэхэ хэрэг эмхидхэнэ; эрдэм-гэгээрэлэй ниитын организацинуудай хүдэлмэридэ туһална;

г) соёлые хүтэлбэрилдэг дээдын органуудтай зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр Советдэ мэдэлтэй соёлой эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые батална, тушаалһаань сүлөөлнэ;

д) хүн зондо таһалдуулангүй кино харуулжа байха, арадай творчество болон уран һайханай самодеятельность хүгжөөхэ талаар хэмжээ абана;

е) гүрэнэй һайндэрнүүдтэй, элдэб ехэ ехэ үдэрнүүдтэй холбоотой ниитын хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ; ажаһуудалда мүнөө үеын шэнэ заншалнуудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ туһална;

ж) Советдэй газар дээрэ байһан түүхын, түүхын-революционно болон мүнхэлэлгын памятнигуудые, дайшалтын болон ажалай алдар солын хүшөөнүүдые, соёл культурын, искусствын, архитектурын, археологиин памятнигууд болон заповеднигүүдые хамгаалха хэрэг хангана.

Статья 20. Элүүрые хамгаалгын, эхые, үхибүүдые хамгаалгын, физическэ культурын, спортын талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) хүн зондо түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа үзүүлдэг байха тухай хэмжээ абана; сельскэ (сомоной), поселково бюджет дээрэ байдаг медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэриие эмхидхэн хүтэлбэрилнэ; Советдэй газар дээрэ байдаг аад, дээгүүр мэдэлтэй медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэриин эмхидхэлэй хойноһоо хинан харана;

б) Советдэй газар дээрэ участково больницанууды, нарайлалгын гэрнүүдые, фельдшерско-акушерскэ пунктнуудые, аптекэ болон медицинскэ бусад эмхи зургаануудые хайшан гэжэ, хаана байлгаха тушаа хэмжээнүүдые абана;

в) хүн зониие медицинскэ талаар хангаха, санитарно-һэргылгын хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдажа байһан тухай Советдэй газар дээрэ байдаг медицинскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэл шагнана;

г) элүүрые хамгаалгын дээдын органуудтай зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр Советдэ мэдэлтэй медицинскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые батална, тушаалһаань сүлөөлнэ;

д) санитарно-һэргылгын болон үбшэн тахалһаа һэргылхэ хүдэлмэри ябуулхадань, хүн зоной дунда санитарно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эмхидхэхэдэнь, элүүрые хамгаалтын органуудта туһаламжа үзүүлнэ; һуурин газарнуудай, хүнэй эдидэг уһанай ариг сэбэр байхын хойноһоо, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, байрын гэрнүүдэй, һургүүлиин болон бусад эмхи зургаануудай ариг сэбэр байхын хойноһоо хинан харана;

е) хэрбээ халдабарита тахал үбшэнүүдэй таража эхилээ һаань, үбшэнтэниие байлгаха гэр байшангуудые олохо тушаа хэмжээ абана, карантин бии болгоно, тэрэнэй дүримэй дүүргэлтын хойноһоо хинан харана;

ж) хүн зоной дунда физическэ культура болон спорт ехээр дэлгэрүүлхэ, спортивна талмайнууд болон спортын бусад барилга, түхеэрэлгэ бии болгохо тушаа хэмжээ абана;

з) эхэ болон үхибүүниие хамгаалха тушаа хэмжээнүүдые бэелүүлнэ;

и) олон үхибүү түрэһэн эхэнүүдые «Эхэ-Герой» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөөхэ тухай, мүн олон үхибүүтэй эхэнүүдые «Эхын Алдар» гэжэ орденоор, «Эхын медаль» гэһэн медаляар шагнаха тухай дээрэхи Советдэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедтэ һанамжа оруулна.

Статья 21. Ажал хүдэлмэриин, социальна тэдхэмжын талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) эрхэтэдэй ажал хүдэлмэридэ ороходонь, тусхай мэргэжэлтэй болоходонь туһална; Советдэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудта, предприятинуудта ажал тухай хуулиин, ажал хамгаалха дүримүүдэй болон ажалай аюулгүйе хангаха хэмжээнүүдэй хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһаниие профсоюзна организацинуудтай хамта хинан харана; эдиршүүлые хүдэлмэридэ абаха, хүдэлмэриһөө гаргаха гуримай хэр һайнаар сахигдажа байһые хинана;

б) инвалидуудые, сэрэгэй албанда ябажа байгаа хүнүүдэй бүлынхидые, дайнда унаһан, партизан ябаһан хүнүүдэй бүлынхидые таараха ажал хүдэлмэридэ оруулжа, хуулиин ёһоор тогтоогдоһон хүнгэлэлтэ болон элдэб аша туһа эдэ хүнүүд тушаа хэр зүбөөр бэелүүлэгдэнэб гэжэ хинана; инвалидуудые мэргэжүүлэн һургаха талаар туһаламжа үзүүлнэ;

в) пенси тухай хуулиин хэр зүбөөр сахигдажа байһые хинан харана; хэрэгтэй болоо һаань, пенси абаха ябадалда хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшадта, колхозникуудта, тэдэнэй гэр бүлынхидтэ туһална; колхозникуудай социальна тэдхэмжын колхозно советүүдэй хүдэлмэриие хинан харана, тэрэшэлэн колхозуудтахи ниитээрээ бэе бэедээ туһалалсаха кассануудай хүдэлмэриие хинана; колхозникуудай ажалай дэбтэрнүүдэй хэр зүбөөр хүтэлэгдэдэгые, колхозуудта архивай данса документнүүдэй хэр һайнаар хадагалагдажа байһые хинан харана;

г) сельскэ (сомоной), поселково бюджет соо хараалагдаһан мүнгэнэй хэмжээнтэй тааралдуулан, гүрэнһөө пенси абаха эрхэгүй хүнүүдтэ тэдхэмжэ үзүүлнэ;

д) олон үхибүүтэй, ганса бэе эхэнэрнүүдтэ тэдхэмжэ үзүүлхэ тухай, тал уһанай аюулһаа хохидоһон эрхэтэдтэ нэгэ мүһэн үгтэхэ тэдхэмжэ тухай дурадхалнуудые дээдэхи Советдэйнгээ гүйсэдхэхэ комитедтэ оруулна; болзорто сэрэгэй албанда ябажа байгаа хүнүүдэй бүлэнэртэ хуулиин ёһоор тэдхэмжэ абахадань туһална;

е) олон үхибүүтэй бүлэнэрэй материальна, гэр-һуудалай эрхэ байдал һайжаруулха оролдолго гаргана;

ж) инвалидуудай гэрнүүдтэ, мүн үтэлһэн зоной һууха гэрнүүдтэ орохоёо һанаһан хүнүүдтэ социальна тэдхэмжын органуудаар дамжуулан туһаламжа үзүүлнэ; инвалидуудай, үндэр наһатай хүнүүдэй һууха колхоз доторой, мүн колхоз хоорондын гэрнүүдые бии болгохо хэрэгтэ туһална; инвалидуудай, үтэлһэн зоной гэрнүүдэй хүдэлмэриин хойноһоо хинан харана.

Статья 22. Социалис хуули ёһые хангаха, гүрэнэй болон ниитын гурим, хүн зоной эрхые сахин хамгаалха талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) Советдэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон бусад организацинуудай, тэрэшэлэн тушаалта нюурнуудай, эрхэтэдэй зүгһөө хуули хэр зүбөөр сахигданаб гэжэ хинан харана; мүн эрхэтэдэй политическэ, ажалай, гэр байрын болон хубиин бусад эрхэнүүдые, эд зөөриин талаар бии байгаа эрхыень, мүн элдэб ашаг туһыень хамгаалан сахиха хэрэг хангана;

б) сельскэ (сомоной), поселково Советдэ мэдэлтэй предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй хуулида зүрюу захиралта, заабаринуудые гаргаад байгаа һаань, тэрэниие болюулна; колхозникуудай болон эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй гэшүүдэй суглаануудай, мүн колхоз болон сельпогой правленинүүдэй, Советдэй газар дээрэ байдаг аад, дээгүүр мэдэлтэй предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө газар ашаглалгын, һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, түбхинүүлхэ асуудалнуудаар, байгаалиие хамгаалха, түүхын болон соёлой памятнигуудые хамгаалха асуудалнуудаар абаһан захиралта, заабаринуудай хуулида зүрюу байгаа һаань, тэрэниие болюулжа, энээн тухайгаа дээдын зохихо органуудта дуулгана;

в) Советдэй газар дээрэ байһан колхоз, совхозуудта, предприятинууд болон бусад организацинуудта эмхидхэгдэһэн арадай хиналтын бүлэгүүдтэ туһаламжа үзүүлнэ;

г) колхозуудта, мүн эрхэтэдэй һуудаг газарта эмхидхэгдэһэн ниитын гурим сахиха һайн дуранай арадай дружинануудай, нүхэдэй сүүдэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ; Советдэй газар дээрэ хүдэлдэг милициин участково найдалгатын хүдэлмэриие хинан харана;

д) эрхэтэниие хүлеэн абажа хөөрэлдэдэг; хуулияр хараалагдаһан болзор соо ажалшадай дурадхал, мэдүүлэл, гомдолнуудые хаража үзөөд, шухала хэмжээнүүдые абадаг; Советдэй газар дээрэхи колхоз, совхозуудта, предприяти эмхи зургаануудта, мүн бусад организацинуудта ородог дурадхал, мэдүүлгэ, гомдолнуудые хаража үзэхэ гурим сахилгын хойноһоо хиналта табидаг,

е) тогтоогдоһон ёһоор, эрхэтэниие прописка оруулдаг, пропискаһаа гаргадаг; паспорт абалга, һэлгэлгын дүримүүдые тушаалтанай болон эрхэтэнэй сахиха хэрэг хангадаг;

ж) ниитын журам эбдээ һаа, һуурин газарнуудта ариг сэбэрые сахиха, мүн түүхын болон соёлой дурасхаалта газарнуудые хамгаалха журам эбдээ һаа, һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо ба барилгаар хангаха журам, архи худалдаха журам эбдээ һаа, колхоз, совхозуудай ургаса гэмтээгээ һаа, тэрэшэлэн РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй хуулияр тогтоогдоһон ёһо, гурим эбдээ һаань, тушаалтанда болон эрхэтэндэ захиргаанай ёһоор зэмэ тохохо;

з) захиргаанай ёһоор зэмэ амсуулма хойшолонтойгоор хуули эбдэһэн тухай хэрэгые хаража үзэхын тула дээдэхи Советдэй гүйсэдхэхэ комитедһээ зүбшөөл абаад, шухала ушарнуудта сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэ административна комисси байгуулдаг, тэрэ комиссиин ажалые хинан шалгадаг;

и) РСФСР-эй хуулиин ёһоор, эрхэтэнэй документнүүдые бүридхэн бэшэдэг;

к) гар даажа абагшадые болон харууһалагшадые томилдог, тэдэнэй уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байһые хинан шалгадаг;

л) колхозник (таряашан) айлай гэр бүлын зөөриин хубаарилые бүридхэн бэшэдэг;

м) РСФСР-эй гүрэнэй нотариат тухай дүримэй ёһоор, нотариальна хүдэлмэринүүдые хэдэг;

н) нюур, гэр бүлэ, зөөри үнэмшэлһэн справкануудые, мүн хуулияр хараалагдаһан бусад справкануудые эрхэтэндэ үгэдэг;

о) эзэгүй зөөриие, тэрэшэлэн гүрэндэ дамжуулагдан ороһон зөөриие хамгаалан хэрэглэхэ хэмжээ абадаг;

п) һуурин газарнуудта түймэрэй аюулһаа һэргылхэ хэмжээ эмхидхэдэг; түймэр сарагша һайн дуранай дружинануудай ажалые хүтэлбэрилдэг;

р) «Түймэр саралгада шэн зориг гаргаһанай түлөө», «Уһанда шэнгэгшэдые абарһанай түлөө» медальнуудаар шагнаха тухай дээдэхи Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй урда зууршалдаг;

с) гал уһанай аюулые уридшалан болюулха, нимэ аюулай хойшолонгые зайсуулгын хэмжээ абаха, шухала ушарта тогтоогдоһон гуримай ёһоор гал уһанай аюулые сараха, тэрэ аюулай хойшолонтые зайсуулха хэрэгтэ хүн зоноо хабаадуулдаг;

т) шажан мүргэл тухай хуули сахилгые хинан шалгадаг.

Статья 23. Оборонын хүдэлмэриин талаар ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет:

а) сэрэгэй бүтэдэ ниитын уялгата Хуулиие бүхы эрхэтэнэй зүгһөө нарин зүбөөр гүйсэдхүүлдэг; сэрэгэй уялгатаниие болон албанда татуулагшадые тогтоогдоһон ёһоор эхин бүридхэлдэ абадаг; сэрэгэй уялгатаниие болон албанда татуулагшадые военкоматда дуудуулһан тухайнь мэдээсэжэ, тэдэнэй саг соогоо ерэхэдэнь туһалдаг;

б) гражданска оборонно эмхидхэхэ хэмжээ абадаг;

в) СССР-эй сэрэгэй албанһаа табигдаһан ба запаста гараһан хүнүүдые ажалда оруулдаг;

г) хүн зониие, илангаяа залуушуулые сэрэгэй-патриотическа ёһоор хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хэдэг.

Статья 24. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет «Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет тухай» Буряадай АССР-эй Хуулияр хараалагдаһан асуудалнуудһаа гадна, мүн ССР Союзай, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Хуулиин үндэһөөр дурсагдаһан Советдэй мэдэлдэ үгтэһэн ажахын, социально-культурна байгуулалтын бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха байна.

III БУЛЭГ

Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй хүдэлмэриие эмхидхэлгэ

1. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сесси

Статья 25. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессиие Советдэй гүйсэдхэхэ комитет жэлдээ зургааһаа үсөөн бэшээр гэхэ гү, али хоёр һарадаа нэгэнһээ үсөөн бэшээр зарлажа байдаг.

Сельскэ (сомоной), поселково Советдэй депутадуудай ниитэ тоогой гурбанай нэгэ хубиһаа үсөөн бэшэ хүнүүдэйнь эрилтээр сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сесси мүн лэ зарлагдаха байна.

Олонхидоо жэжэ һууринуудтай холын хойто ба хадын аймагуудта Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй зүбшөөлөөр сельскэ (сомоной), поселково Советүүдэй сесси жэлдээ дүрбэнһөө үсөөн бэшээр зарлахада болохо байна. Шэнээр һунгагдаһан сельскэ (сомоной), поселково Советдэй нэгэдэхи сессиие сельскэ (сомоной), поселково Советдэй түрүүшын зарлалай гүйсэдхэхэ комитедые һунгаһанһаа хойшо хоёр неделиһээ оройтуулангүйгөөр зарладаг, тиин тус сессиие сельскэ (сомоной), поселково Советдэй депутадуудай дундаһаа эгээн ехэ наһатай хүниинь нээдэг байна.

Дахин байгуулагдаһан сельсовет (сомсовет), тосхон доторхи сельскэ (сомоной), поселково Советдэй түрүүшын сессиие ажалшадай депутадуудай дээгүүрхи Советдэйнь гүйсэдхэхэ комитет сельсоведэй (сомсоведэй) тогтоогдоһон гү, али һуурин газарые хүдэлмэришэнэй тосхонуудай тоодо оруулһан үдэрһөө хойшо хоёр неделиһээ удаан болгонгүйгөөр зарладаг, хэрбээ дахин байгуулагдаһан сельсоведэй (сомсоведэй), тосхоной Советдэ һунгалтын болоо һаа— тус тус сельскэ (сомоной), поселково Советдэ һунгалтын болоһон үдэрһөө хойшо хоёр неделиһээ удаан болгонгүйгөөр зарладаг.

Статья 26. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессиие хэзээ, хаана зарлаха тухай, мүн Советдэй үзэмжэдэ табигдаха асуудалнууд тухай сельскэ (сомоной), поселково гүйсэдхэхэ комитет Советдэй сессиин эхилхын урда тээ табан үдэрһөө хойнотуулангүй депутадуудтаа мэдээсэхэ, хүн зондоо дуулгаха байна.

Статья 27. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессиие Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нээдэг. Сельскэ (сомоной), поселково Совет сессиихүтэлхын тула депутадуудайнгаа дундаһаа гүрүүлэгшэ секретарь хоёроо һунгадаг.

Статья 28. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сесси хадаа сельскэ (сомоной), поселково Советдэй депутадуудай ниитэ тоогой гурбанай нэгэ хубиһаа үсөөн бэшэниинь бии байгаа һаа бүрин эрхэтэйдэ тоологдохо.

Дээгүүрхи Советүүдэйнь депутадууд, тэрэшэлэн сессидэ уригдаһан эрхэтэн, гүрэнэй зургаануудай, ниитын организацинуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай, колхозуудай болон совхозуудай түлөөлэгшэд сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессиин хүдэлмэридэ зүбшэхэ эрхэтэйгээр хабаадалсажа шадаха байна.

Статья 29. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессиин үзэмжэдэ табигдаха асуудалнуудые тус Советдэй гүйсэдхэхэ комитет, сельскэ (сомоной), поселково Советдэй депутадууд болон саг үргэлжын комиссинууд оруулдаг байна.

Советдэй газар дээрэ байдаг колхозуудай правленинүүд, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай администраци, ниитын организацинууд болон бусад организацинууд, тэрэшэлэн тосхоной эрхэтэнэй хамтын суглаанууд, хүдөө нютагаархинай суглаанууд сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессиин зүбшэхэ зүйлдэ дурадхалнуудые оруулжа шадаха байна.

Сессиин хүдэлмэриин зүбшэхэ зүйл болон гуримые сельскэ (сомоной), поселково Совет батална.

Статья 30. Сельскэ (сомоной), поселково Советдэй мэдэлэй алишье асуудал ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сесси дээрэ шиидхэгдэжэ шадаха. Тиихэ зуура удаадахи асуудалнууд имагтал сессинүүд дээрэ шиидхэгдэжэ шадаха байна гэбэл:

а) депутадуудай бүрин этигэмжые мэдэрхэ; депутадуудай өөһэдынь мэдүүлгын ёһоор депутатска бүрин этигэмжэһээнь сүлөөлхэ;

б) депутадуудай эрилтээр шиидхэбэринүүдые абаха;

в) гүйсэдхэхэ комитедые һунгаха ба тэрэнэй составые хубилгаха; саг үргэлжын комиссинуудые байгуулха ба тэдэнэй составые хубилгаха;

г) гүйсэдхэхэ комитедэй болон саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри тухай тоосоон;

д) Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэ административна комисси байгуулха;

е) өөрынгөө мэдэлэй ажахын болон социально-культурна байгуулалтада хабаатай түсэбүүдые баталха;

ж) һуурин газарнуудые түсэблэхэ, барилгаар хангаха проектнүүдые хаража үзэхэ; һунгагшадай захяа дүүргэхэ хэмжээ ябуулгануудай гүсэбүүдые баталха;

и) сельскэ (сомоной), поселково бюджедые болон тэрэнэй гүйсэдхэлгэ тухай тоосоое баталха;

к) сельскэ (сомоной), поселково бюджедэй олзо ородог хубиин үлүүлэн дүүргэгдэһэнэй ашаар, мүн гаргаша хэгдэдэг хубиин алмагдаһанай ашаар олдоһон нэмэлтэ зөөриие һомолхо;

л) гэр байрын-коммунальна, культурно-ажаһуудалай барилгада, болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ колхозууд, совхозууд, предприятинууд болон бусад организацинуудай зорюулдаг мүнгэ зөөриие суглуулан һомолхо;

м) һургүүлинуудай хүтэлбэрилэгшэдые, һургүүлида ороогүй үхибүүдэй болон һургүүлиһаа гадуурхи эмхи зургаануудай, элүүрые хамгаалгын болон культурын эмхи зургаануудай, коммунальна ажаһуудал хангалгын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые тушаалдань баталха ба тушаалһаань сүлөөлхэ;

н) хүдөө ажахын артелиин Устав тушаа ороһон ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые хаража үзэхэ;

о) сельсоведые (сомсоведые), хүдэлмэришэнэй тосхониие бии болгохо, нэгэдхэхэ, үгы болгохо гү, али шэнэ нэрэтэй болгохо тухай, тэрэнэй хилые тогтоохо ба хубилгаха тухай, сельсоведэй (сомсоведэй), түб газарые ондоо тээ абаашаха тухай, мүн сельсоведые (сомсоведые), тосхониие нэгэ аймагһаа нүгөө аймагта үгэхэ тухай дээрэхи Советдэйнь гүйсэдхэхэ комитедтэ эльгээгдэхэ дурадхалнуудые баталха.

Статья 31. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй шиидхэбэринүүдынь Советдэй депутадуудай ниитэ тоогой юрэ олонхиин дуугаар нэмэл голосованиин ёһоор баталагдадаг ба Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ секретарь хоёрой гар табигдадаг байна.

Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүдые һунгаһан гү, али хубилгаһан тухай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй шиидхэбэринүүдтэ, мүн сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессиин протоколдо Советдэй сессиин түрүүлэгшэ секретарь хоёр гараа табидаг байна.

Статья 32. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советүүдэй шиидхэбэринүүдые табан үдэрһөө хожомдуулангүй харьяата организацинуудта, тушаалтанда болон эрхэтэндэ дуулгадаг байна.

Советдэй газар дээрэ байдаг колхозууд, совхозууд, предприятинууд, эмхи зургаанууд болон дээгүүр мэдэлэй бусад организацинууд тушаа сельскэ (сомоной) поселково Советдэй шиидхэбэринүүд доторхи дурадхалнуудые болон һайшаалнуудые арбан табан үдэрһөө хойнотуулангүй тус организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд хаража үзөөд, дүнгүүдыень Советдэ мэдээсэхэ зэргэтэй.

Статья 33. Буряадай АССР-эй Конституциин ёһоор, ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй шиидхэбэринүүдые ажалшадай депутадуудай дээрэхи Советынь болюулха ба дээгүүр мэдэлэй гүйсэдхэхэ комитет зогсоохо аргатай байна.

2. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет

Статья 34. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет хадаа сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ болон захиргаалхы зургаан мүн баһа депутадуудай дундаһаа гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, тэрэнэй нэгэ гү, али хоёр орлогшо, секретарь, хоёрһоо таба хүрэтэр тоотой гэшүүд һунгагдадаг.

Сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүдэй тоое сельскэ (сомоной), поселково Совет тогтоодог.

Статья 35. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет тэрэниие һунгаһан Советдэйнгээ урда сэхэ шууд, мүн дээрэхи Советдэйнь гүйсэдхэхэ комитедэй урда тоосодог байна.

Статья 36. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет сельскэ (сомоной), поселково Советдэй болон гүрэнэй засагай дээрэхи зургаануудай, мүн гүрэнэй захиргаанай зургаануудай шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Советдэйнгээ газар дээрэ ажахын болон социально-культурна байгуулалтые хүтэлбэрилнэ.

Сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет эндэ заагдаһан этигэмжэ үүргэеэ бэелүүлхэ зуураа, Советдэй мэдэлдэ үгтэһэн асуудалнуудые шиидхэнэ. Тиихэ зуураа, тус Хуулиин 30-дахи статьягай үндэһөөр, имагтал сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессинүүд дээрэл шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнуудые тэрэ гүйсэдхэхэ комитет шиидхэжэ шадахагүй байна.

Статья 37. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй зүблөөнүүд хэрэгтэй сагтаа зарлагдаха, гэбэшье һарадаа нэгэ дахинһаа үсөөн зарлагдаха ёһогүй байна.

Сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдынь гүйсэдхэхэ комитедэй бүхы гэшүүдэй юрэ олонхиин дуугаар баталагдажа, Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ секретарь хоёрой гар табигдадаг байна.

Сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй даабаринуудта Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ гараа табина.

Статья 38. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд болон даабаринуудые сельскэ (сомоной), поселково Совет, мүн дээрэхи Советдэй гүйсэдхэхэ комитет болюулжа шадаха байна.

Статья 39. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитет хадаа Советдэй сессинүүдые бэлэдхэдэг, тон шухала асуудалнуудаар Советдэй зохёоһон шиидхэбэринүүдэй проектнүүдые хүн зонойнгоо урид зүбшэхэ ябадал эмхидхэдэг байна.

Статья 40. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет болбол депутатска уялгануудаа дүүргэхэдэнь, һунгагшадайнгаа урда хэхэ тоосоогоо бэлэдхэн хэхэдэнь депутадуудта шухала зэргын туһа хүргэдэг, Советдэй шиидхэбэринүүдэй хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, Советдэй сессинүүд дээрэ депутадуудай оруулһан шүүмжэлхы ажаглалта дурадхалнууд тушаа ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай, Советдэй сессинүүдэй хоорондохи үе соо хэһэн хүдэлмэриингөө гол асуудалнууд тухай депутадуудтаа мэдээсэнэ.

Статья 41. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитет болбол Советдэй сессинүүдэй хоорондохи үедэ Советдэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриие тааралдуулан эмхидхэдэг, Советдэй сессинүүд дээрэ, мүн тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй зүблөөнүүд дээрэ харагдаха асуудал бэлэдхэлгэдэ тэдэ комиссинуудые хабаадуулдаг байна.

Статья 42. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет хадаа өөрынгөө хүдэлмэри тухай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй урда, тэрэшэлэн ажалшадай суглаанууд дээрэ, эрхэтэнэй суглаанууд дээрэ жэлдээ нэгэһээ үсөөн бэшэ дахин тоосожо байдаг.

Статья 43. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ хадаа гүйсэдхэхэ комитедэй хүдэлмэриие болон сельскэ (сомоной), поселково Советдэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые эмхидхэдэг, тус шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухай даабаринуудые үгэдэг.

Сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ хадаа сельскэ (сомоной), поселково бюджедэй мүнгэ зөөриие мэдэжэ байдаг, СССР-эй Гүрэнэй банкын эмхи зургаануудта гү, али гүрэнэй ажалай нөөсэлгын кассада сельскэ (сомоной), поселково Советдэй оруулдаг мүнгэ зөөриие мэдэжэ байдаг.

Статья 44. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь хадаа сельскэ (сомоной), поселково Советдэй сессинүүдтэ, мүн тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй зүблөөнүүдтэ материалыень бэлэдхэдэг, гүйсэдхэхэ комитедэй зүблөөнүүдэй протокол бэшэлтые эрхилдэг, сельскэ (сомоной), поселково Советдэй, мүн тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдынь бэелүүлэгшэдтэнь хэр саг соогоо хүргэгдэнэб гэжэ хинан шалгадаг, сельскэ (сомоной), поселково Советдэй хэдэг хэрэг дансын түлөө, тоо бүридхэл, тоосооной түлөө, документнүүдэйнь бүрин бүтэн байхын түлөө харюусадаг, сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй зүгһөө тэрээндэ даалгагдаһан бусад уялгануудые дүүргэдэг.

Статья 45. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй этигэмжын дүүрэхэдэ, сельскэ (сомоной), поселково Советдэй гүйсэдхэхэ комитет болбол дахин һунгагдаһан сельскэ (сомоной), поселково Советдэй зүгһөө шэнэ гүйсэдхэхэ комитедэй байгуулагдатар этигэмжэтэй зандаа үлэнэ.

3. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Советдэй саг үргэлжын комиссинууд

Статья 46. Советдэй мэдэлдэ хабаатай асуудалнуудые урид хаража үзэхын ба бэлэдхэхын тула, Советдэй болон тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдэй бэелүүлэгдэхэ харагта адабхитайгаар туһалхын тула ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет этигэм-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН

ХУУЛИ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СЕЛЬСКЭ (СОМОНОЙ), ПОСЕЛКОВО СОВЕТ ТУХ

(Түгэсхэл. Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

(Түгэсхэл. Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

жэтэ болзор соогоо депутадуудайнгаа дундаһаа сагаа үргэлжын комиссинуудые байгуулдаг.

Сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сагаа үргэлжын комиссинуудые сельскэ (сомоной), поселково Совет түрүүлэгшэһээ, комиссиин гэшүүдһээ һунгадаг. Комисси бүхэнэй гэшүүдэй тоое сельскэ (сомоной), поселково Соведүүд тодорхойлдог.

Хэрэгтэй болоо һаа, сагаа үргэлжын комиссинууд өөһэдынгөө гэшүүдэй дундаһаа комиссиин түрүүлэгшын орлогшо секретарь хоёрые һунгажа шадаха байна.

Сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ ородог депутадууд сагаа үргэлжын комиссинуудай гэшүүдээр һунгагдажа шадахагүй байна.

Статья 47. Сагаа үргэлжын комиссинууд ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй үмэнэ харюусадаг, тоосодог байна.

Статья 48. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет хадаа мандатна комисси, түсэблэлгэ-бюджетнэ комисси, социалис хуули ёһо болон ниитын гурим сахилгын комисси байгуулдаг, тэрэшэлэн нютагай эрхэ байдалые хараадаа абажа, ажахын болон соёл культурын али нэгэн һалбаринуудта сагаа үргэлжын комиссинуудые байгуулдаг.

Статья 49. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй мандатна комисси:

а) Соведэй депутадуудай этигэмжые шалгажа, һунгагдаһан депутадуудай этигэмжые мэдэрхэ тухай, үгышье һаа, али нэгэн депутадуудые һунгаха ябадал болюулха тухай дурадхал Соведэй үзэмжэдэ табидаг;

б) ошоһон гараһан депутадуудай ороно ондоо депутадуудые һунгаха асуудалнуудаар дурадхалнуудые Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ бэлэдхэжэ оруулдаг;

в) депутадуудай өөһэдынь мэдүүлгын ёһоор, депутатска этигэмжэһээнь сүлөөлгэтэй холбоотой, мүн тэрэшэлэн депутадай ойроо хүртэшэгүй эрхэтэй ба тэрэниие дуудажа бусаалгатай холбоотой асуудалнуудаар һанамжа дурадхалнуудые бэлэдхэдэг.

Статья 50. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй түсэблэлгэ-бюджетнэ комисси болбол:

а) Соведэй баталамжада гүйсэдхэхэ комитедэй табиһан ажахын болон социально-культурна байгуулалтын түсэбүүдые хаража үзэдэг, тэдэ түсэбүүд тушаа һанамжа дурадхалнуудаа оруулдаг;

б) Соведэй баталамжада гүйсэдхэхэ комитедэй табиһан сельскэ (сомоной), поселково бюджедые хаража үзөөд, һанамжа дурадхалнуудаа оруулдаг;

в) ажахын болон социально-культурна байгуулалтын түсэбүүд тушаа, мүн сельскэ (сомоной), поселково бюджет тушаа Соведэй сагаа үргэлжые ондоо комиссинуудһаа ороһон ажаглалта, дурадхалнуудые хаража үзэдэг, зүбшэдэг байна;

г) өөрынгөө мэдэлэй ажахын болон социально-культурна барилгын түсэбүүдэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһые, мүн сельскэ (сомоной), поселково бюджедэй хэр зэргэ гүйсэдхэгдэжэ байһые хинан шалгадаг; түсэбүүдэй дүүргэлтэ тухай, бюджедэй гүйсэдхэлгэ тухай тоосоонуудаар һанамжа дурадхалнуудаа оруулдаг байна.

Статья 51. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй социалис хуули ёһо болон ниитын гурим сахиха комисси:

а) Соведэйнгээ газар дээрэ социалис хуули ёһо болон ниитын гурим сахиха хэмжээнүүдые эхёон бэелүүлгэдэ хабаадалсадаг;

б) колхоз, совхозуудта, предприяти, эмхи зургаануудта, бусад организацинуудта социалис хуули ёһо хэр сахигданаб гэжэ шалгахада, эрхэтэнэй дурадхал, гомдол, мэдүүлгэнүүд хэр сагаа соогоо, зүбөөр харагданаб гэжэ шалгахада, эрхэтэниие хүлеэн абажа хөөрэлдэлгэ эмхидхэхэдэ хабаадалсадаг;

в) ниитын журам сахиха арадай һайн дуранай дружинануудай, нүхэдэй сүүдүүдэй хүдэлмэридэ туһална;

г) мүнөө хүсэндөө байгаа хуули ёһые ажалшадта тайлбарилха хүдэлмэридэ, хуули наринаар сахиха ба социалис ниитын байдалай ёһо гурим хүндэлхэ үзэлөөр ажалшадые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Статья 52. Ажахын болон соёл культурын зарим нэгэн һалбаринуудта байгуулагдаһан ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сагаа үргэлжын комиссинууд болбол:

а) хүдөө ажахыда, промышленностьда, мүн нютагай ажахын болон социально-культурна байгуулалтын бусад һалбаринуудта бии байгаа нэмэлтэ арга боломжонуудые элирүүлхэ хүдэлмэри хэдэг, эдэ асуудалнуудаар һанамжа дурадхалнуудаа бэлэдхэжэ, Соведэй гү, али тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табидаг байна;

б) Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон дээрэхи гүрэнэй зургаануудай шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлгые шалгахада, тэрэшэлэн тус шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри хэхэдэ хабаадалсана;

в) Соведэй газар дээрэ байдаг колхозууд, совхозуудай, предприятинууд, эмхи зургаанууд болон бусад организацинуудай хүдэлмэриие этигэмжэ түлөөлэлгынгөө хэм соо шалгана; шалгалтын дүнгөөр хэһэн тобшолол дурадхалнуудаа колхозуудай правленинүүдэй, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаанууд болон бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үзэмжэдэ табина, шухала ушарта тэдэ дурадхалнуудаа Соведэй гү, али тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табина.

Статья 53. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сагаа үргэлжын комиссинууд өөһэдынгөө зүблөөнүүд дээрэ комиссинуудай хаража үзэһэн асуудалнууд тушаа колхозууд, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаанууд болон бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэл, мэдээсэлнүүдые шагнажа, тэдээн тушаа һайшаал дурадхалнуудаа оруулжа шадаха байна.

Сагаа үргэлжын комиссинуудай һайшаал дурадхалнуудые Соведэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозууд, предприяти, эмхи зургаанууд болон бусад организацинууд заатагүй хаража үзэхэ ёһотой. Хаража үзэһэнэй дүн тухай гү, али абтаһан хэмжээнүүд тухай табан үдэрһөө хожомдуулангүй сагаа үргэлжын комиссида мэдээсэдхэхэ зэргэтэй.

Сагаа үргэлжын комиссинууд хадаа шухала болоһон ушарта сельскэ (сомоной), поселково Соведэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай болон бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө зохихо материалнуудые, документнүүдые эрижэ абаха эрхэтэй.

Статья 54. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сагаа үргэлжын комисси хадаа сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гү, али тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ өөрынгөө табиһан асуудалнуудаар, тэрэшэлэн өөрынгөө бэлэдхэлсэһэн асуудалнуудаар элидхэлшые гү, али нэмэлтэ элидхэлшые томилжо шадаха байна.

Статья 55. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сагаа үргэлжын комиссиин зүблөөнүүд хэрэгтэй сагтаа зарлагдадаг.

Сагаа үргэлжын комиссиин зүблөөнүүдтэ сельскэ (сомоной), поселково Соведэй тус комиссиин гэшүүн бэшэ депутадууд, тэрэшэлэн сельскэ (сомоной), поселково Соведэй газар дээрэхи колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаанудай болон бусад организацинуудай түлөөлэгшэд зүбшэхэ эрхэтэйгээр хабаадалсажа шадаха байна.

Статья 56. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сагаа үргэлжын комиссиин бүхы асуудалнууд комиссиин бүхы гэшүүдэй юрэ олонхиинь дуугаар шиидхэгдэнэ.

Сагаа үргэлжын комиссиин шиидхэбэринүүдтэ тус комиссиин түрүүлэгшэ гараа табидаг. Сагаа үргэлжын комиссинуудай ондоо комиссинуудтай хамта батлаһан шиидхэбэринүүдтэ зохихо комиссинуудай түрүүлэгшэнэр гараа табидаг байна.

Статья 57. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сагаа үргэлжын комиссинууд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ колхозшодой, хүдэлмэришэдэй дундаһаа, арадай ажахын болон соёл культурын зохихо һалбаринуудай мэргэжэлтэдэй дундаһаа эдэбхитэдые хабаадуулна.

Статья 58. Сагаа үргэлжын комиссиин гэшүүд комиссиин зүблөөнүүдтэ хабаадалсаха ба тэрэнэй уялгануудые дүүргэхэ ёһотой.

Статья 59. Сагаа үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ тэрэнэйнгээ хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ зуураа, тусхай зүблөөнүүдые зарладаг, зүблөөнүүдтэ бэлэдхэл хэдэг байна; комиссиин гэшүүдтэ даабаринуудые үгэдэг; хэрэгтэй болоо һаа, комиссиин зүблөөнүүдтэ хабаадалсахыень сельскэ (сомоной), поселково Соведэй газар дээрэхи колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаанудай болон бусад организацинуудай түлөөлэгшэдые урижа асардаг; комиссиин зүблөөнүүдтэ түрүүлэгшээр һуудаг; комиссиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэдэг; тэрэнэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ тухай комиссиингаа гэшүүдтэ мэдээсэдэг байна.

Статья 60. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат хадаа ажаллаха байгуулжа шадаха юм.

Сагаа зуурын комиссинуудай зорилгонуудыень тус комиссинуудаа бии болгоходоо сельскэ (сомоной), поселково Совет тодорхойлдог байна.

4. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат

Статья 61. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй этигэмжэ түлөөлгэнь тэрэниие һунгаһан үдэрһөө эхилээд, шэнэ зарлалай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй һунгуулиин үдэртэ дүүрэдэг байна.

Статья 62. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат хадаа сельскэ (сомоной), поселково Соведэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха, тэрэнэй даалгабари дүүргэхэ, һунгагшадтайгаа ходо холбоо барисаатай байха, Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд тухай һунгагшадтаа мэдээсэжэ байха, һунгагшадайнгаа захяа, дурадхалнуудые бодото дээрэнь дүүргэжэ байха, эрхэтэниие хүлеэн абажа хөөрэлдэжэ байха, эрхэтэнэй мэдүүлгэ, гомдолнуудые зүб тээшэнь шиидхэхэдэ туһалжа байха уялгатай.

һунгагшадай дунда хамтадаа ажаллахын тула һунгуулиин зэргэлээд байгаа округуудһаа һунгагдаһан сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутадууд хадаа депутатска бүлэгүүд боложо нэгэдэхэ аргатай.

Статья 63. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат хадаа ажаллаха үедэнь гараһан асуудалнуудаар ородог дурадхалнуудые Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй, сагаа үргэлжын комиссинуудай үзэмжэдэ табиха эрхэтэй.

Статья 64. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат хадаа тус Соведэй газар дээрэ байдаг сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ, тэрэшэлэн колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай болон бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ сессиин үедэ хандажа, асуулта хэхэ эрхэтэй.

Сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, колхоз, совхозой, предприяти, эмхи зургаанай болон ондоо организациин хүтэлбэрилэгшэ хадаа Соведэй сессиин үедэ өөһэдтэнь хандуулагдаһан асуултада харюу үгэхэ уялгатай, харбээ харюу бэлэдхэхын тула удаан сагаа хэрэгтэй байгаа һаа — сельскэ (сомоной), поселково Соведэй тогтооһон болзортонь тэрэ хүтэлбэрилэгшэ харюусаха зэргэтэй. Совет болбол депутадай асуултада үгтэһэн харюугаар шиидхэбэри абадаг.

Статья 65. Соведэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ депутадай ажалтай холбоотой асуудалнуудаар ажалшадай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутадай хандаа һаа, тэдэ хүтэлбэрилэгшэд табан үдэрһөө хойнотуулангүй хандалгадань харюу үгэхэ.

Статья 66. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат хадаа Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон сагаа үргэлжын комиссинуудай даалгабаряар, Соведэй газар дээрэ байдаг колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаанууд болон организацинуудай хүдэлмэри шалгахада хабаадалсаха, шалгалтын дүнгөөр дурадхалнуудаа оруулха аргатай байна.

Статья 67. Буряадай АССР-эй Конституциин ёһоор, ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат өөрынгөө хүдэлмэри тухай, сельскэ (сомоной), поселково Соведэй хүдэлмэри тухай һунгагшадайнгаа урда тоосожо байха.

Сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат жэлдээ нэгэһээ үсөөн бэшэ тоосожо байдаг. һунгагшадай эрилтээр депутат алишье сагта тоосожо байха байна.

Статья 68. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутадые администраци болбол колхоздо, предприяти, эмхи зургаан, организацида хүдэлдэг хүдэлмэриһөөнь өөһэдөө мэдээд сүлөөлжэ шадахагүй, али колхозһоо гаргажа шадахагүй, тэрэшэлэн сельскэ (сомоной), поселково Соведэй зүбшөөлгүйгөөр, сельскэ (сомоной), поселково Соведэй сессинүүдэй болохо хоорондохи үедэ тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй зүбшөөлгүйгөөр Соведэй газар дээрэ депутадые хуулиин харюусалгада үгэжэ шадахагүй, али арестовалжа шадахагүй байна.

Статья 69. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат өөрынгөө һунгагдаһан гүйсэдхэхэ комитедэй сессиин ба зүблөөнэй үедэ үйлэдбэриингөө гү, али албан хэрэгайнгаа уялгануудһаа сүлөөлэгдэдэг, тиихэ зуура сагаа үргэлжэ хүдэлмэрилдэг газарһаа салин хүлһөө гү, али дунда зэргын хэмжээтэйгээр салингаа абажа байдаг.

Статья 70. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат өөртөө даалгагдаһан найдабариие харюулаагүй юм һаа, хуулиин тогтооһон гуримаар олонхи һунгагшадай шиидхээ һаань, алишье сагта дуудуулжа асаруулха байна.

Статья 71. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутат хэрбээ сельскэ (сомоной), поселково Соведэй газарһаа ондоо тээ хододоо байхаар гаража ошоо һаа, үгышье һаа, али нэгэн ондоо шалтагаанаар һунгуулиингаа округто депутадай уялга дүүргэхэ аргагүй болоо һаа, депутадайнгаа этигэмжэ түлөөлгые болюулха тухай мэдүүлгэтэйгээр сельскэ (сомоной), поселково Соведтэ хандаха байна. Сельскэ (сомоной), поселково Совет депутадай мэдүүлгые ээлжээтэ сесси дээрээ хаража үзөөд, энэ асуудалаар шиидхэбэри абаха, тэрэнээ һунгагшадтаа дуулгаха байна.

Статья 72. Хэрбээ депутадые һунгагшадай дуудажа асараа һаа, мүн өөрынгөө этигэмжэ түлөөлгые депутадай болюулха тухай Соведэй шиидхэбэри гараа һаа, ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй депутадай этигэмжэнь болзорһоо урид болюулагдаха байна.

Статья 73. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гэшүүдэй тооһоо депутадай гараа һаа, тэрэ сагһаань хойшо хоёр һарын болзорһоо оройтуулангүй сельскэ (сомоной), поселково Соведэй гүйсэдхэхэ комитет һунгуулиин тус округто шэнэ депутадые һунгаха болзор гаргадаг.

5. Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Соведэй хүдэлмэридэ хүн зоной хабаадалсалга. Эрхэтэнэй ниитэ суглаанууд, хүдөө нютагаархинай суглаанууд

Статья 74 Ажалшадай депутадуудай сельскэ (сомоной), поселково Совет болбол нютагай, ниитэ гүрэнэй удха шанартай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эрхэтэнэй эдэбхитэйгээр хабаадалсаха хэрэг хангадаг, эрхэтэниие Соведэй ажал хүдэлмэридэ хабаадуулдаг, хүн зоной ниитын эдэбхи үүсхэлэй үндэһөөр ажаллагша зургаануудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилдэг байна.

Статья 75. Эрхэтэнэй ажа[…] хабаатай эгээн шухала асу[…]дые зүбшэн хэлсэхын тула, […] Соведүүдэй тон шухала шии[…]нүүдые, хуули ёһонуудые а[…]та тайлбарилхын тула сельск[…]ной), поселково Соведэй гү[…] комитет болбол сельскэ (с[…] поселково Соведэй газар дээ[…] эрхэтэнэй ниитэ суглаа, хү[…]дые бүхы дээрэнь гү, али […] һуурин газарнуудта, үйлэ, […]нуудта зарладаг, тэрэшэлэн […] нютаг, тосхоной хүн зоной […]шэдэй суглаануудые зарла[…]

Сэлеэн, нютаг, тосхоной[…]нэй суглаан, хураалнууд д[…] зоноо болбосон тухэлэй, ко[…]на ажаһуудалай болон соёл […]рын талаар хангалгын асуу[…] ниитын гурим сахиха асуу[…] зүбшэн хэлсэгдэдэг, сельскэ[…]ной), поселково Соведэй гү[…] комитедэй хүдэлмэри тухай […]нүүдые, мүн РСФСР-эй, Б[…] АССР-эй хуули ёһонуудай […] ондоошье асуудалнуудые зүбш[…]сэдэг байна. Хүдөө нютага[…] суглаанууд хүн зонһоо доторо[…]бари абаха асуудалнуудые […]шиидхэдэг юм.

Статья 76. Эрхэтэнэй сугла[…]раалнууд хүдөөгэй ниитын […]лүүдые, үйлсын болон кварта[…]митедүүдые һунгахадаа, сельс[…]моной), поселково Соведэй га[…]рэхи тус тус һуурин газар[…] мүн тосхон, сэлеэн, нютагуу[…]сэ, кварталнуудтай туд тудта[…]руулан һунгадаг байна.

Хүдөөгэй ниитын комитедүү[…]сэ, кварталнуудай комитедүү[…] сельскэ (сомоной), поселков[…]дэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ ко[…] шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ[…]һалдаг, һуурин газарнуудаа б[…] тухалтай болгохо хүдэлмэри[…] зониие элсүүлэн эмхидхэдэг[…] культурын, арадай гэгээрэлэй[…]рые хамгаалгын эмхи зургаа[…] худалдаа наймаанай, ниитэ[…] хоолой болон ажаһуудал ха[…] предприятинуудта туһалдаг ба[…]

РСФСР-эй болон Буряадай[…]эй хуулиин ёһоор, хүдөөгэй […] комитедтэ тус һууринай газа[…]хи сельскэ (сомоной), посел[…]ведэй гүйсэдхэхэ комитедэй […] нэгэн даалгабаринуудые […] уялга үгтэжэ болохо юм.

Нютагай ниитын комитедүү[…]сэ, кварталнуудай комитедүү[…] хүдэлмэриингөө тухайда т[…] һунгаһан суглаануудай урда[…]тэнэй суглаануудай, сельскэ[…]ной), поселково Соведэй, […] гүйсэдхэхэ комитедэй урда т[…] байха юм.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү[…]
А. ХАХА[…]

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секре[…]
Н. МАС[…]

Улаан-Үдэ, Соведүүлэй байшан.
1968 оной декабриин 26.

ХИЛЫН САДАНАГАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

Ливанай премьер-министр пресс-конференци хэбэ

БЕЙРУТ. (ТАСС). Израилиин правительствын ээрхэг түримхэй политика Ливанай аюулгүй байдалда түбэг татана гээд Ливанай премьер-министр Абдаллах Яфи январиин 2-то эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. «Израилиин шэнэ ээрхэг түримхэй ябуулгын хэгдээд байгаа һаань, ороноо хамгаалгые хангаха зохихо хэмжээнүүдые Ливанай правительство ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командовани абаха» — гээд тэрэ хэлээ.

«Ливанда Палестинын партизанууд үгы, Израильда эсэргүү зэбсэгтэ ябуулгануудые хэхын тулада тэдэнэр Ливанай газарые хэрэглэдэггүй» — гээд премьер-министр зааһан байна.

Ливанай аюулгүй байдалые хангаха талаар харин оронуудай зүгһөө үгтэжэ магад байһан найдуулга тухай асуудалда харюусахадаа, гол түлэб өөрынгөө хүсэндэ түшэглэбэл дээрэтэхэ гэжэ Ливан тоолоно гээд премьер-министр мэдүүлээ.

Дүтын Зүүн зүгэй бэрхэшээлые политическэ талаар гуримшуулха хараа зам тухай асуудалда тогтоходоо, Яфи иигэжэ хэлээ: «Яарингын түлөөлэлгын бүлэгые һэргээлгые бидэнэр һайшаанабди, гэбэшье Израилиин ээрхэг түримхэй политикаһаа уламжалһан энэ бэрхэшээлтэ байдалые һаяын сагаа соо гуримшуулха аргатай гэжэ найдахань бэрхэтэй байна» — тэбэ.

ДРВ-гэй делегациин коммюнике

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөндэ хабаадаха ДРВ-гэй делегаци январиин 3-да коммюнике тараагаа. ДРВ-гэй ба США-гай делегацинуудые толгойлогшонорой орлогшонор элшэн сайд Ха Ван Лау ба элшэн сайд С. Вэнс гэгшэдэй уулзалгын удха тухай коммюнике соо хэлэгдэнхэй. Зүблөөнэй хүдэлмэрилхэ гурим тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан дүрбэн талын зүблөөнэй нэгэдэхи заседани үнгэргэлгэдэ хамаатай асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсэлгэ зүблөөнэй үедэ үргэлжэлүүлэгдээ, гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Зүблөөе шадаал һаа түргэнөөр эхилхые үнэн зүрхэнһөө хүсэжэ байһанаа үшөө дахин гэршэлэн харуулхын тулада ДРВ-гэй түлөөлэгшэ элшэн сайд Ха Ван Лау Урда Вьетнамай НФО-гой түлөөлэгшын зүбшөөлтэйгөөр уулзалгын үедэ хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулаа гээд коммюнике соо заагдаһан байна.

Хүдэлмэрилхэ гуримай асуудал гуримшуулха талаар дүрбэн делегациин түрүүшын заседаниие 1969 оной январиин 6-да үнгэргэхые ДРВ дурадхаа.

Гэбэшье США-гай түлөөлэгшэ С. Вэнс ДРВ-гэй таарамжатай эдэ дурадхалнуудые үшөө хүлеэн абаагүй гээд коммюнике соо заагдана.

Ливан: араб оронуудай нягта харилсаа холбоотой байхань шухала

БЕЙРУТ. (ТАСС). Израилиин ээрхэг түримхэй һанаашалгануудта эсэргүүсэхын тулада хүсэлэл оролдолгоёо нэгэдүүлхэ зорилгоор араб гүрэнүүдэй зүблөөндэ хабаадалсахаар Ливан бэлэн байна гээд президент Хелу лайлан хэлэһэн байна. Араб гүрэнүүдэй дээдэ тушаалтадай шэнэ зүблөө зарлаха дурадхал оруулһан Иорданиин хаанда Ливанай президентын эльгээһэн харюугай телеграмма соо энээн тухай хэлэгдэнэ гээд Ливанай национальна информационно агентство дамжуулна. Ливанда эсэргүүгээр Израилиин хэдэг ээрхэг түримхэй ябуулганууд нягта харилсаа холбоотой байха политика шууд бэелүүлхыень Ливанай правительствые бүри шиидэнги болгоно гээд Ливанай гүрэн түрые толгойлогшо онсолон тэмдэглээ. Хамтынгаа аюла туһые хамгаалхын, Израилиин булимтарагшадай ээрхэлгын хойшолонгуудые зайсуулхын тулада бусад араб оронуудтай нягта харилсаа холбоотой байхамнай шухала гэжэ тэрэ хэлээ.

Ээмдэгшэдтэ эсэргүүсэнэ

БЕЙРУТ. (ТАСС). Шэнэ жэлэй түрүүшын хоёр үдэрэй туршада соо Палестинын «Аль-Фатах» гэжэ организациин партизануудай отрядууд Израилиин ээмдэһэн элдэб араб газар нютагуудта ябуулга хэхэдээ, Израилиин зэбсэгтэ харуулнууд болон сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдтэ хори гаран сохилто хээ гээд тус организациин командованиин эндэ толилогдоһон коммюнике соо хэлэгдэнэ. Эдэ ябуулганууда үедэ партизанууд Израилиин хэдэн сэрэгэй лагериие буудаа, харгынууд дээрэ минэ табяа.

Номгон далай шадар газар хүдэлбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Номгон далайн Соломоново аралнууд шадар январиин 5-да Рихтерэй шкалаагаар 7,3 балл хүсэтэйгөөр газар хүдэлөө.

Амжалтатай добтолгонууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Дарлак провинцида ябуулга хэдэг Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Бьонхо город шадар байһан Сайгоной туһамаршадай сэрэгүүдтэ декабриин 28-да нэгэн доро хэдэн добтолго хээ. Эдэ дайшалхы ябуулгануудай үедэ дайсанай 600 гаран солдат ба офицер хүлһөө буулгагдаа, табан сэрэгэй машина усадхагдаа, казарманууд һандаргагдаа, сэрэгэй хэрэгсэлнүүдтэй складууд галдагдаа, ехэ хэмжээнэй дайшалхы техникэ, һомс хэрэгсэл буляажа абтаа.

Освобождение агентствын дамжуулгада үндэһэлэн, ВИА агентствын урда тээнь мэдээсэһэнэй ёһоор, Тайнинь провинцида декабриин 24-дэ патриодуул табан американ вертолёт буудажа унагааһан байгаа. Удаадахи үдэрынь арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд мүн лэ энэ провинцида Сайгоной сэрэгүүдэй һүйлхэлгын-десантна ротые һамна зада сохёо.

Араб партизануудай ябуулганууд

БЕЙРУТ. (ТАСС). Израилиинхидэй эзэмдэһэн Сириин газар дээрэхи Голанска хаданууд шадар байһан израиль сэрэгэй лагериие Палестинын партизанууд январиин 2-то добтолоо. Лагерьта горитой хохидол ушаруулагдаһан байна. Энээн тухай Палестинын «Аль-Фатах» гэжэ сүлөөрэлгын организациин коммюнике соо мэдээсэгдэнэ.

Вифлием шадар тулалдаанай болоходо, Израилиин табан солдат алуулаа, хэдэн сэрэгэй автомашина усадхагдаа. Акабаһаа хойгуурхи байһа нэгэ районд партизанууд Израилиин хэдэн солдадые алаһан, шархатуулһан байха юм.

Палестинын «Эль-Асифай» партизануудай отрядууд Мертво далай шадар ниидэжэ ябаһан Израилиин самолёдые январиин 2-то зенитнэ артиллереэр анха түрүүн буудажа унагааба гээд МЕН агентствын дамжуулһан «Эль-Асифай» командованиин коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Каирай 1000 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

КАИР. ТАСС-ай корреспондент А. Кислов иигэжэ дамжуулна:

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын ниислэлэй мянган жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ зорюулагдажа, совет соёл культурын һара январиин 3-да Каирай оперын зал соо нээгдээ.

Каирай 1000 жэлэй ойдо зорюулагдаһан театральна ба хүгжэмэй сезоной совет артистнуудай программаар нээгдэһэндэ һаналаа ханангги байһанаа театральна искусствын ба хүгжэмэй организациин захиргаанай соведэй түрүүлэгшэ Абдель Азиз Аль-Ахуани үгэ хэлэхэдээ, культурын министерствын зүгһөө элирхэйлэн мэдүүлээ. Энэ ушар совет ба египет арадуудай хани барисаае элеэр харуулна гэжэ египедэйхид тоолоно гээд тэрэ тэмдэглээ.

Каирай 1000 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярта хабаадаха Моссоведэй делегациие толгойлогшо Москвагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. В. Рябинин харюугай үгэ хэлэхэдээ, түүхэтэ ойгой дашарамдуулан каирайхидые Москвагай Соведэй, бүхы москвагайхидай зүгһөө халуунаар амаршалаа, Каирай бүри болбосон зохид, гоё һайхан болохые үнэн зүрхэнһөө хүсөө. Концертнь угаа ехээр һонирхогдоһон байна.

Концертын һүүлээр ОАР-ай культурын министр Сарват Окаша ОАР-ай арадай ба правительствын зүгһөө концертдэ хабаадагшадта гүнзэгы ехэ баясхалан хүргөө.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй долоодохи зарлалай дүрбэдэхи сессиин баталан абаһан хуулинууд. «Табан жэлэй дүрбэдэхи жэл» гэһэн рубрика доро республикын һонин, ТАСС-ай мэд[…]нүүд толилогдонхой.

Хоёрдохи, гурбадахи ху[…]нуудта: БурАССР-эй Верхов[…]ведэй долоодохи зарлалай […]дэхи сессиин баталан абаһа[…]ли.

Дурбэдэхи хуудаһанда: […] энэ хуудаһанда БурАССР-эй […]ховно Соведэй дурбэдэхи се[…] баталан абаһан хуули. Хилы[…]наһаа абтаһан мэдээсэл. […]тын һонин.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часһаа «Жэлэй дүрбэн сагаа. Үбэл» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 18 час 30 минутаһаа «Технология мебельного производства» гэһэн киноочерк. 19 часһаа «Холо, ойрын һонин» гэһэн дамжуулга. 19 час 20 минутаһаа «Возвращающие жизнь» гэһэн Петрозаводско телест[…] фильм. 19 час 30 минут[…] хүгжэмэй училищиин а[…] инструментнүүдэй оркес[…] концерт. 20 час 40 минут[…] «Зүүн Сибирь» гэһэн […] журнал. 20 час 50 мину[…] «Бурятия индустриальная[…] һэн дамжуулга. 21 час 10 […] таһаа ТАСС-ай лентээр аб[…] мэдээсэл. 21 час 15 мину[…] «Палата» гэһэн уран һай[…] фильм. 22 час 45 мину[…] оперно хүгжэмэй концерт.

Сагай угаарил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Прибайкалиин аймагта бага зэргээр саһан ороһо. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Баргажанай, Баунтын аймагуудта 23—28 градус хүйтэн байха. Улаан-Үдэ городто һүниндөө 31—33, үдэртөө 18—20 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Январиин 8—9-нэй үдэр[…]тэ республика дотор үүлэт[…] байха, зарим нютагуудта […] ороһо, Прибайкалиин аймагт[…] һа шуурган болохо. Баруун […]һөө һулаханаар һалхилха. […]ниндөө 26—31, үдэртөө 15[…] Хойто аймагуудта һүниндөө […] 37, үдэртөө 21—26 градус […]тэн байхаар баргаагдана.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[…]

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-5[…] приёмная — 54-93. зам. редактора — 68-08. зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-7[…] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-3[…] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности […] строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-5[…] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, […]формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машин[…] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со[…]те Министров БурАССР.

Н-03309. Зак. № 33.